

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPL.

JAWNE
~~ZASTRZEŻONE~~
POUFNE

Egz. Nr 3

**METODYKA WSPÓLDZIAŁANIA
WOJSK OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ Z INNYMI
RODZAJAMI WOJSK PODCZAS WALKI ZE ŚNP**

Opracowanie teoretyczne
w ramach tematu naukowo-badawczego
„MET-PLOT”

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 60878

WARSZAWA

1986

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPL

JAWNE
ZASTRZEZONE
POUFNE

Egz. Nr 3

METODYKA WSPÓLDZIAŁANIA WOJSK OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ Z INNYMI RODZAJAMI WOJSK PODCZAS WALKI ZE ŚNP

Opracowanie teoretyczne
w ramach tematu naukowo-badawczego
„MET-PLOT”

60878

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRY TAKTYKI WOJSK OPL

109/P/64/3

140306 Anna KOLEK *deli*
Prac. prof. prac. NV uch 647
2 edn. 24.02.2006

JAWNE

ZASTRZEŻONE

ROUFKA

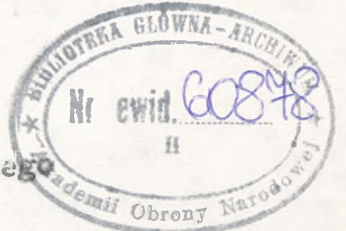
Egz. Nr 3

M E T O D Y K A
WSPÓLDZIAŁANIA WOJSK OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ
Z INNYMI RODZAJAMI WOJSK PODCZAS WALKI ZE SNP

Opracowanie teoretyczne
w ramach tematu naukowo-badawczego

"MET - PLOT"

~~Przeładowany przez ZASTRZEŻONE
24.01.2003 Jan Kellmouck~~

SAWA

JAWNE

~~2-518~~

Materiał niniejszy opracowali:

- plk dr Zdzisław SWITAŁA - rozdział 1, 2 i 4
ppłk dypl. Henryk KOPIJ - rozdział 3;
mjr dypl. Janusz WALCZAK - wstęp, zakończenie,
załączniki.

SPIS TREŚCI

=====

W s t ę p	- 5
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WSPÓLDZIAŁANIA WOJSK OPL ...	- 7
1.1. Rola, istota, treść i cele oraz charakter współdziałania wojsk /systemów/ OPL	- 7
1.2. Rodzaje współdziałania	- 11
1.3. Zasady i płaszczyzny współdziałania wojsk /systemów/ OPL	- 13
1.4. Podstawowe problemy współdziałania wojsk /systemów/ OPL	- 15
1.4.1. W zakresie rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego i powiadamiania wojsk o sytuacji powietrznej ..	- 15
1.4.2. W zakresie zadań taktycznych i sposobów ich realizacji	- 16
1.4.3. W zakresie zadań ogniowych	- 17
1.4.4. W zakresie dowodzenia współdziałającymi wojska- mi /systemami/ OPL	- 18
1.4.5. W zakresie utrzymania ciągłej łączności współdziałania	- 19
1.4.6. W zakresie określania wzajemnej pomocy i sposobów jej realizacji	- 20
2. METODYKA PLANOWANIA I ORGANIZOWANIA WSPÓLDZIAŁANIA WOJSK OPL W DZIAŁANIACH BOJOWYCH	- 21
2.1. Miejsce współdziałania w systemie dowodzenia wojskami	- 21
2.2. Etapy i sposoby planowania i organizowania współ- działania	- 23
2.3. Praca dowódcy i sztabu ogólnowojskowego w zakre- sie planowania i organizowania współdziałania wojsk OPL	- 26
2.4. Praca dowódców wojsk /szefów/ OPL oraz dowódców ZT /oddziałów, pododdziałów/ przeciwlotniczych w zakresie planowania i organizowania współdzia- łania w walce /bitwie/	- 27

3. WSPÓŁDZIAŁANIE WOJSK OPL ARMII W OPERACJI	- 30
3.1. Zasady ogólne	- 30
3.2. Współdziałanie ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL wewnątrz systemu	- 32
3.3. Współdziałanie wojsk OPL frontu /armii/ z syste- mami OPL sąsiednich związków ogólnowojskowych ...	- 33 32
3.4. Współdziałanie wojsk OPL z oddziałami WRE	- 33
3.5. Współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem	- 35
3.6. Współdziałanie wojsk OPL z wojskami OPK i marynarki wojennej	- 36
3.7. Współdziałanie wojsk OPL z osłanianymi wojskami /obiektami/	- 37
3.8. Dokumenty współdziałania	- 38
4. WSPÓŁDZIAŁANIE ZT, ODDZIAŁÓW I PODODDZIAŁÓW WOJSK OPL Z WOJSKAMI OPK PODCZAS OWSGB I MARSZU	- 39
Z a k o ń c z e n i e	- 47
B i b l i o g r a f i a	- 49
Z a łą c z n i k i	- 50

W S T E P

Od zarania dziejów instynkt kazał człowiekowi żyć i walczyć wspólnie. Do tego potrzebna była organizacja, mająca na celu uzgadnianie wysiłków i współdziałanie w walce. To zespołowe działanie zmierzające ku wspólnemu celowi stało się początkiem kariery współdziałania.

Mimo radykalnie zmieniających się warunków prowadzenia walki, powstania nowej techniki bojowej oraz nowych rodzajów wojsk i sił zbrojnych o specyficznym przeznaczeniu, istota współdziałania polegająca na realizacji wspólnego celu wspólnym wysiłkiem, zachowała aktualność do dziś. Zatem specyfika istniejących warunków określa charakter współdziałania na polu walki.

W miarę wznoszącego rozmachu przestrzennego działań bojowych /walki/ oraz rozwoju myśli wojskowej, współdziałanie zatracало swój pierwotny charakter współpracy. Stawało się stopniowo mechanizmem, w którym rola każdego elementu jest różna, a funkcjonowanie - zależne od sprawności działania innych. Tak narodził się system współdziałania, który był tylko i wyłącznie doskonalony w kierunku sprawności jego realizacji. Natomiast swoistą białą plamę stanowiła i po części stanowi organizacja współdziałania.

W świetle takiego rozumienia współdziałania pozostał swoisty model organizacji współdziałania "od dołu", w którym dowódca raczej dbał o synchronizację działań z sąsiadem, unikając ingerencji we współpracę elementów organizacyjnych podległej jednostki. Zatem przy tak ukształtowanym modelu-współdziałania nie organizowano, natomiast współdziałanie uzgadniano.

Doświadczenia wojenne z okresu drugiej wojny światowej spowodowały przewartościowanie dotychczasowego modelu współdziałania. Następowala stopniowo wędrówka punktu ciężkości organizacji współdziałania w górę, ku wyższemu szczeblom dowodzenia oraz nacisk na czasochłonne uzgadnianie, a potem ćwiczenie wspólnych działań. Rodziły się nowe zasady współdziałania wojsk.

Współcześnie, jak zawsze w przeszłości, jednostkowy wkład uczestników walki składa się na ostateczne zwycięstwo. Dziś wkład ten jest sumą specjalistycznych dokonań. Podnosi to rangę współdziałania i bardzo je komplikuje.

Synchronizacja działań licznych i różnorodnych elementów jest zadaniem trudnym, ale jest też warunkiem skuteczności w walce. Dynamicznie zmieniające się warunki prowadzenia działań bojowych na współczesnym polu walki, w tym przeniesienie działań w wymiar powietrzny - stwarza potrzebę łączenia wysiłków uczestników walki, bardzo utrudniając zarazem ich synchronizację.

Szczególnie trudne i wymagające dużego wysiłku organizacyjnego jest współdziałanie w systemie walki ze środkami napadu powietrznego /ŚNP/. Jedną z głównych ról w tym systemie spełniają wojska OPL. Stąd też problemy z zakresu organizacji i utrzymania współdziałania wojsk OPL należy rozwiązywać w aspekcie elementów i struktury systemu walki ze ŚNP. Dlatego też współdziałanie to musi być ciągle doskonalone, zwłaszcza w sferze organizacyjnej.

Przedstawiając propozycje rozwiązania węzłowych zagadnień z dziedziny współdziałania wojsk OPL w walce ze ŚNP, autorzy nie sądzą, by mogły one mieć charakter ostateczny lub były pozbawione pewnych niedociągnięć.

Wydaje się jednak, że prezentowany materiał teoretyczny może stanowić punkt wyjściowy do dalszej pracy badawczej w tej dziedzinie oraz do wykorzystania przy opracowaniu podręczników i skryptów, a także ćwiczeń operacyjno-taktycznych.

Autorzy

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WSPÓLDZIAŁANIA WOJSK OPL

1.1. Rola, istota, treść i cele oraz charakter współdziałania wojsk /systemów/ OPL.

Każda walka, z wyjątkiem starcia pojedynczych osobników, musi zawierać elementy współdziałania. Jeśli uczestnicy walczącej strony dążą do osiągnięcia celu wspólnym wysiłkiem drogą walki zbrojnej, to ich jednostkowe czyny są wkładem we wspólne dzieło pokonania przeciwnika. Działanie więc na rzecz osiągnięcia wspólnego celu stanowi element współdziałania. Jeżeli działanie to zostanie wcześniej uzgodnione i stanie się planowe, wówczas będzie to po prostu współdziałanie.

Rola i znaczenie współdziałania - jako jednej z podstawowych zasad współczesnej sztuki wojennej - wciąż wzrasta w miarę wprowadzania do uzbrojenia i wyposażenia wojsk coraz doskonalszej techniki bojowej. Można z całą pewnością stwierdzić, że obecnie - z jednej strony - wzrosło znaczenie współdziałania, z drugiej zaś - bardzo skomplikowały się warunki jego realizacji. Wynika to z charakteru współczesnych działań bojowych. Stopień trudności, szczególnie w obronie przeciwlotniczej, podnosi fakt występowania dużej częstotliwości zmian na polu walki z nieprzyjacielem powietrznym, co grozi zerwaniem współdziałania poprzez naruszenie aktualności poprzednich ustaleń. Powszechne prowadzenie walki radioelektronicznej z jej negatywnym wpływem na sprawność dowodzenia wojskami również nie sprzyja realizacji współdziałania.

Aby jednoznacznie rozumieć istotę, treść i charakter współdziałania w obronie przeciwlotniczej należy odpowiedzieć na pytanie: czym jest obrona przeciwlotnicza wojsk? Obrona przeciwlotnicza wojsk, to całokształt zabiegów organizacyjno-wykonawczych i działań bojowych wojsk, przede wszystkim wojsk obrony przeciwlotniczej i lotnictwa myśliwskiego we współdziałaniu z oddziałami /pododdziałami/ WRE, zmierzających do skutecznego zwalczania celów powietrznych nieprzyjaciela, uniemożliwienia im lub ograniczenia możliwości dotarcia do osłanianego obiektu /wojsk/ i wykonania uderzenia /rozpoznania/.

Rodzaje sił zbrojnych, rodzaje wojsk i służb prowadzące walkę ze środkami napadu powietrznego /SNP/ o panowanie /przewagę/ w powietrzu tworzą określony system walki z nimi.

wykonstwo tych uzgodnień w toku działań bojowych.

Tak więc przez współdziałanie rozumiemy całokształt przedsięwzięć /czynności/ koordynacyjnych ustalających sposób działania określonych sił i środków /stron/ oraz ich uzgodnione działanie /walkę/, zapewniające osiągnięcie /zrealizowanie/ głównego celu. /patrz rozdz. 1.3./

Istota współdziałania wojsk obrony przeciwlotniczej /systemów/ polega więc na wzajemnym uzgodnieniu działań co do celu, miejsca, czasu i sposobu prowadzenia walki oraz na ich skoordynowanym działaniu dla osiągnięcia jak najlepszych rezultatów w walce ze środkami napadu powietrznego i zapewnienia bezpieczeństwa lotów własnym samolotom w strefach ognia naziemnych środków OPL.

We współdziałaniu możemy więc wyróżnić dwie funkcje:

- pierwszą, obejmującą sferę koordynacji działań czyli uzgodnienia wysiłku stron;
- drugą - obejmującą uzgodnione i kierowane działania, współdziałających stron w walce ze środkami napadu powietrznego.

W procesie współdziałania wojsk w systemie OPL funkcja koordynacji działań pełni nadrzędną rolę w całym jego przebiegu, dominując przede wszystkim na wyższych szczeblach dowodzenia obroną przeciwlotniczą. Jej rola w procesie współdziałania jest tym większa, im mniej ścisłe są powiązania organizacyjne stron, a większe kompetencje decyzyjne poszczególnych organów dowodzenia, czyli większa decentralizacja dowodzenia.

Współdziałanie jest koniecznym warunkiem poprawnego i skutecznego dowodzenia, posiada charakter ciągły i występuje we wszystkich fazach dowodzenia, zarówno w czasie przygotowania działań bojowych jak i w toku ich prowadzenia. Wymaga ona realizacji odpowiednich zabiegów niemal równocześnie w dwóch fazach: przygotowawczej i wykonawczej. /załącznik nr 1/.

Współdziałanie w fazie przygotowawczej obejmuje zespół przedsięwzięć i czynności z zakresu planowania i organizowania działań bojowych /walki/.

Realizuje się je z zasady na wyższych szczeblach dowodzenia i ma ono na celu zgranie wysiłku współdziałających systemów /sił i środków/ OPL stosownie do zadań wynikających z planu operacji, własnych możliwości i przewidywań rozwoju sytuacji oraz działalności środków napadu powietrznego.

Na jego treść składa się uzgodnienie i ustalenie:

- koncepcji operacyjnego użycia środków OPL w walce ze ŚNP;
- stopnia gotowości bojowej współdziałających środków /systemów/

OPL w poszczególnych okresach operacji /walki/;

- wariantów i sposobów współdziałania podczas odpierania uderzeń SNP;

- z zakresu kompetencji poszczególnych połączonych stanowisk dowodzenia w procesie realizacji współdziałania;

- rodzaju zakresu przedsięwzięć mających na celu zabezpieczenie współdziałania;

- wymagań zapewniających bezpieczeństwo własnemu lotnictwu w strefach ognia naziemnych środków OPL.

Współdziałanie w fazie wykonawczej /realizacyjnej/ stanowi zespół przedsięwzięć i czynności realizowanych zgodnie z ustaloną koncepcją i zasadami działania naziemnych środków OPL i oddziałami /pododdziałami/ WRE, LM w toku walki z nieprzyjacielem powietrznym podczas odpierania jego uderzeń. Wymaga ono bieżącego koordynowania wysiłku bojowego współdziałających systemów /środków/ stosownie do aktualnej sytuacji powietrznej, własnych możliwości i potrzeb osłanianych wojsk /obiektów/.

Realizują je wszystkie szczeble dowodzenia, które aktualnie mogą wpływać na przebieg walki.

Na treść tego współdziałania składają się:

- wspólna, oparta o jednolity system rozpoznania ocena sytuacji powietrznej i uzgodnienie wariantu współdziałania oraz sposobu jego realizacji w aktualnej sytuacji /użycia sił i środków w walce/;

- wspólne ustalenie i wprowadzenie doraźnych zakazów /nakazów/ w działalności bojowej środków OPL oraz dokonywanie niezbędnych zabiegów w celu zapewnienia warunków bezpieczeństwa własnemu lotnictwu myśliwskiemu;

- ciągle, wzajemne informowanie o przebiegu i realizacji zadań przez współdziałające systemy /środki/ oraz wzajemne udzielanie niezbędnej pomocy w toku prowadzenia walki.

W skomplikowanych sytuacjach powietrznych, kiedy ze względu na charakter działania nieprzyjaciela nie będzie możliwe bieżące uzgodnienie i koordynowanie wysiłku bojowego współdziałających stron przez kompetentne stanowiska dowodzenia, współdziałanie może się wówczas sprowadzić do działania zgodnie z wcześniej ustalonymi zasadami /wytocznymi/.

Rola wyższych szczebli dowodzenia ograniczy się zaś jedynie do sprawowania niezbędnej kontroli w zakresie realizacji zadań i przestrzeganiu obowiązujących zasad współdziałania.

1.2 Rodzaje współdziałania.

Istnienie w terminologii wojskowej w dziedzinie obrony przeciwlotniczej takich pojęć, jak: "dowodzenie operacyjno-taktyczne" i "dowodzenie ogniowe" stwarza potrzebę zdefiniowania współdziałania według tych samych kategorii pojęciowych.

Z punktu widzenia współdziałania istotne są przede wszystkim warunki w jakich przebiega proces dowodzenia współdziałającymi systemami, obiektami osłony, siłami i środkami OPL i lotnictwem myśliwskim oraz wzajemna współzależność przedsięwzięć i czynności składających się na jego treść. Badanie procesów dowodzenia wskazuje obiektywne istnienie dwóch równoległych sfer działalności organów dowódczych, z których pierwszy obejmuje przygotowanie działań /walki/ we wszystkich jego aspektach, a druga - bezpośrednio kierowanie działaniami /walką/, stosownie do przyjętej koncepcji działań i aktualnej sytuacji bojowej.

Działalność przygotowawcza obejmuje między innymi planowanie i organizowanie działań współdziałających systemów /środków/ OPL w przewidywaniu określonych warunków działania /sytuacji/ i dotyczy tak dziedziny związanej z manewrem jak i ogniem. Stopień szczegółowości podejmowanych zabiegów będzie zależny od szczebla dowodzenia, posiadanych informacji i przewidywań co do warunków, w jakich działania będą prowadzone. Cechą charakterystyczną poczynań organizacyjnych jest to, że mimo wysokiej dynamiki współczesnych działań, sam proces współdziałania nie będzie przebiegał gwałtownie.

W przeciwieństwie do działalności przygotowawczej jakościowo odmienny charakter posiada dowodzenie, a tym samym i współdziałanie realizowane w toku walki z nieprzyjacielem powietrznym. Współczesna walka w trzecim wymiarze posiada szczególne właściwości. Cechuje ją niezwykle szybki przebieg, któremu towarzyszy złożoność i niejasność sytuacji, a przy tym wyjątkowo krótki czas na podjęcie decyzji i możliwość skoordynowania działań. W tym wypadku dowodzenie i współdziałanie musi być realizowane na bieżąco, co oznacza ciągle reagowanie na wszelkie zmiany sytuacji w powietrzu i przebieg walki. Ten szczególny rodzaj działalności i środków OPL sprawia, że prowadzenie walki należy potraktować jako wyjątkowy i specyficzny etap w całokształcie pracy organów dowódczych współdziałających środków /systemów/.

W związku z tym najbardziej realnym i celowym jest dokonanie podziału współdziałania, według czasowego związku i współzależności przedsięwzięć oraz czynności w procesie praktycznej działalności organów dowódczych i warunków ich realizacji. /Załącznik nr 2/. Dlatego też współdziałanie w systemie OPL dzieli się na:

- współdziałanie operacyjno-taktyczne /o charakterze planistyczno-organizacyjnym/ obejmujące zespół przedsięwzięć i czynności koordynacyjnych realizowanych przez organa dowodzenia w procesie organizacji działań bojowych i współdziałających środków i systemów OPL;

- współdziałanie ogniowe /o charakterze wykonawczym/, obejmujące zespół przedsięwzięć i czynności realizowanych bezpośrednio w toku kierowania działalnością bojową /prowadzeniem walki/ współdziałających środków i systemów OPL.

Współdziałanie operacyjno-taktyczne polega na bezpośrednim i ciągłym uzgadnianiu oraz wzajemnej wymianie informacji pomiędzy organami dowodzenia osłanianych wojsk /obiektów/, sąsiednimi systemami OPL, systemem OPL szczebla nadrzędnego oraz własnymi wojskami OPL i lotnictwa myśliwskiego w zakresie dotyczącym:

- operacyjnego /taktycznego/ wykorzystania współdziałających sił i środków /systemów/ OPL i LM w działaniach bojowych, stosownie do planu operacyjnego i zadań stojących przed systemem / systemami OPL;

- aktualnej sytuacji, planowanych zadań /manewru/, stanu gotowości bojowej oraz możliwości współdziałających środków /systemów/ OPL w realizacji bieżących zadań;

- organizacji współdziałania ogniowego oraz rodzaju i zakresu przedsięwzięć zapewniających bezpieczeństwo przelotów własnemu lotnictwu;

- sposobu organizacji dowodzenia współdziałającymi środkami /systemami/ OPL oraz jego zabezpieczenia pod względem rozpoznania, powiadamiania, naprowadzania, łączności, sygnałów współdziałania itp.

Współdziałanie operacyjno-taktyczne ma na celu zgranie i wzajemne powiązania wysiłku bojowego współdziałających stron w ramach systemu obrony przeciwlotniczej, stosownie do zadań wynikających z planu operacji, działalności środków napadu powietrznego i przewidywań w zakresie rozwoju sytuacji i własnych możliwości.

Współdziałanie ogniowe wojsk /systemów/ OPL i lotnictwa myśliwskiego polega na bezpośrednim i bieżącym koordynowaniu wysiłku bojowego współdziałających stron w toku prowadzenia działań bojowych /walki/ oraz na wzajemnym i bezwzględnym przestrzeganiu uzgodnionych /ustalonych/ zasad /wytycznych/ w zakresie zwalczania środków napadu powietrznego.

Współdziałanie ogniowe ma na celu ściśle zgranie i wzajemne powiązanie wysiłku ogniowego współdziałających środków /systemów/ w czasie odpierania nalotu i powinno zapewnić osiągnięcie możliwie najwyższych efektów w walce z nieprzyjacielem powietrznym, dogodne warunki działania współdziałających stron oraz możliwie najwyższy wskaźnik bezpieczeństwa własnego lotnictwa.

Współdziałanie ogniowe wojsk /systemów/ OPL obejmuje:

- wzajemną, ciągłą wymianę informacji o aktualnym stanie i możliwościach bojowych współdziałających sił i środków /systemów/ OPL i LM;

- wspólną, opartą na jednolitym systemie /źródle/ rozpoznania ocenę sytuacji powietrznej;

- uzgodnienie działań w zakresie realizacji zadań oraz sposobów zwalczania SNP w aktualnej sytuacji;

- wspólne ustalenie i wprowadzenie doraźnych zakazów /nakazów/ w działalności bojowej środków OPL w formie ustalonych sygnałów współdziałania;

- stałe wzajemne informowanie o przebiegu i realizacji zadań przez współdziałające środki /systemy/ oraz wzajemne udzielanie pomocy w toku prowadzenia walki;

- przestrzeganie ustalonych zasad i sposobów działania współdziałających środków /systemów/ OPL oraz warunków zapewniających bezpieczeństwo własnemu lotnictwu.

Główną rolę w procesie współdziałania ogniowego spełniają połączone stanowiska dowodzenia wojsk lotniczych i obrony przeciwlotniczej.

1.3. Zasady i płaszczyzny współdziałania wojsk systemów OPL.

Współdziałanie będąc koniecznym warunkiem poprawnego i skutecznego dowodzenia wojskami OPL ma na celu maksymalne wykorzystanie właściwości bojowych wszystkich sił i środków OPL uczestniczących

w wykonaniu wspólnego zadania oraz zapewnienie im wzajemnego bezpieczeństwa w czasie jego realizacji.

We wszystkich sytuacjach i w każdym rodzaju działań bojowych organizowanie współdziałania powinno zapewnić:

- maksymalne i efektywne wykorzystanie możliwości bojowych rodzajów wojsk, zaangażowanych w walce ze SNP;
- skuteczną osłonę wojsk i obiektów frontu /armii/ przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza;
- zwalczanie SNP w dowolnym rejonie obszaru obrony przeciwlotniczej oraz stworzenie warunków do swobodnego działania i wzajemnego bezpieczeństwa współdziałających wojsk.

Współdziałanie organizuje się na korzyść osłanianych wojsk /obektów/, zgodnie z zamiarem wykonywania przez nie zadań bojowych, a także z uwzględnieniem prawdopodobnych sposobów działań nieprzyjaciela powietrznego na całą głębokość operacji.

Współdziałanie wojsk OPL z innymi rodzajami wojsk jak: lotnictwem myśliwskim frontu, siłami i środkami OPL marynarki wojennej, sąsiedów i wojsk OPK, oddziałami /pododdziałami/ WRE, zaangażowanymi w walce ze SNP, zapewnia się przez:

- jednoznaczne zrozumienie postawionych zadań, sposobu i trybu ich wykonywania podczas wspólnych działań;
- podział zadań między związki taktyczne, oddziały oraz dokładne ich wykonywanie w określonym miejscu i czasie;
- stałą wymianę informacji o sytuacji powietrznej pomiędzy stanowiskami /punktami/ dowodzenia współdziałających stron /jednostek/;
- ciągłe dowodzenie współdziałającymi wojskami oraz osobisty kontakt dowódców /szefów/ lub ich przedstawicieli w czasie przygotowania i prowadzenia działań bojowych.

Współdziałanie wojsk /systemów/ OPL organizuje się w następujących płaszczyznach:

- współdziałanie wojsk OPL frontu /armii/ z przyfrontowym związkiem operacyjnym /taktycznym/ wojsk OPK;
- współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim frontu;
- współdziałanie ZT /oddziałów, pododdziałów/ wojsk OPL frontu /armii/ z siłami i środkami OPL sąsiednich ogólnowojskowych związków operacyjnych /ZT/;
- współdziałanie ZT /oddziałów, pododdziałów/ wojsk OPL z osłanianymi wojskami /obektami/;

- współdziałanie między ZT /oddziałami, pododdziałami/ wojsk OPL tj. wewnątrz systemu OPL.

W ramach uzgadniania działań, dokonywanego w wyżej wymienionych realacjach, jest rozpatrywana problematyka o znaczeniu: operacyjnym, taktycznym i ogniowym.

1.4. Podstawowe problemy współdziałania wojsk OPL.

Problematykę współdziałania wojsk wewnątrz systemu obrony przeciwlotniczej można przedstawić rozpatrując kolejno te zagadnienia, które w procesie organizacji działań bojowych powinny być ustalone, a następnie realizowane przez współdziałające środki podczas prowadzonej przez nie działalności bojowej.

1.4.1. W zakresie rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego i powiadamiania wojsk o sytuacji powietrznej.

W systemie obrony przeciwlotniczej frontu /armii/ organizuje się zintegrowany system rozpoznania radiolokacyjnego i powiadamiania wojsk, którego celem jest informowanie stanowisk /punktów/ dowodzenia o aktualnej sytuacji powietrznej i stworzenia im warunków do powzięcia decyzji o odparciu nalotu lotnictwa nieprzyjaciela. System ten organizowany jest siłami kompanii dowodzenia szefów OPL dywizji ogólnowojskowych, batalionów radiotechnicznych armii i pułku radiotechnicznego frontu. Ponadto może być uzupełniany informacjami pochodzącymi z rozwiniętych stacji radiolokacyjnych w związkach taktycznych i oddziałach wojsk OPL jak również wspomagany przez oddziały i pododdziały przeciwdziałania radioelektronicznego. Korzystanie z wyżej wskazanych źródeł rozpoznania może mieć szczególne znaczenie w przypadku, gdy wojska OPL poniosły duże straty w sprzęcie radiolokacyjnym, a nieprzyjaciel powietrzny wykonuje uderzenia na małych wysokościach pod osłoną intensywnych zakłóceń radioelektronicznych, natomiast działania bojowe prowadzone są w dużym tempie lbb w terenie utrudniającym rozpoznanie SNP.

W tym celu określa się w oparciu o przewidywany przebieg działań bojowych te oddziały /pododdziały/, w których dane o sytuacji powietrznej będą wykorzystywane przez system rozpoznania radiolokacyjnego, ustalając przy tym sposób i czas pracy stacji radiolokacyjnych oraz sposób przekazywania informacji o wykrytych celach powietrznych. Ustaleń tych dokonuje dowództwo wojsk OPL frontu /armii/. Dane natomiast z rozpoznania radiolokacyjnych posterunków wykrywania /RPW/ systemu frontowego /armijnego/ mogą być wykorzystywane bezpośrednio przez ZT /oddziały i pododdziały/

wojsk obrony przeciwlotniczej.

W ramach organizacji współdziałania pomiędzy sąsiednimi systemami /oddziałami, pododdziałami/ naziemnych środków OPL ustala się sposób wzajemnej wymiany informacji o sytuacji powietrznej, określonej przy pomocy ich etatowych stacji radiolokacyjnego rozpoznania i posterunków obserwacji przestrzeni powietrznej rozwijanych na stanowiskach dowodzenia, stanowiskach startowych i ogniowych oraz pozycjach technicznych, a także w rejonach rozmieszczenia pododdziałów tyłowych.

Wszystkie te zabiegi dotyczące organizacji współdziałania w rozpoznaniu nieprzyjaciela powietrznego powinny być dokonywane we wszystkich formach działań bojowych. Realizacja ich będzie niewątpliwie sprzyjać podwyższeniu efektywności walki prowadzonej przez siły i środki obrony przeciwlotniczej z nieprzyjacielem powietrznym.

1.4.2. W zakresie zadań taktycznych i sposobów ich realizacji.

W działaniach wojsk obrony przeciwlotniczej wyróżnia się zadania taktyczne i zadania ogniowe.

W treści zadania taktycznego określa się: jaki obiekt należy osłonić, jakimi siłami, w jakim czasie, a także sposób działania związku taktycznego, oddziału lub pododdziału podczas osłony danego obiektu.

W zadaniu ogniowym natomiast wskazanie celu powietrznego /grupy celów/, który należy w danej chwili zwalczać oraz sposób jego zwalczania. Suma efektów uzyskanych w procesie realizacji całego zbioru różnorodnych zadań ogniowych składa się na ostateczne wykonanie lub nie wykonanie określonego zadania taktycznego przez dany związek taktyczny, oddział lub pododdział wojsk obrony przeciwlotniczej.

Zadania wojsk obrony przeciwlotniczej ustalane na całą operację frontu /armii/ lub pewien jej etap są ściśle w swojej treści dostosowane do wymogów poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego w zakresie zapewnienia im bezpieczeństwa i manewru przed uderzeniami z powietrza. W tym też wyraża się współdziałanie systemu obrony przeciwlotniczej z wojskami frontu /armii/ Dostosowanie zadań wojsk /systemów/ obrony przeciwlotniczej do wymogów osłanianych obiektów /wojsk/ dokonuje się w okresie przygotowania i organizowania działań bojowych w wyniku ustaleń dokonywanych przez dowództwo wojsk OPL z jednej strony, a zarządem /oddziałem/

operacyjnym sztabu frontu /armii/ oraz poszczególnymi dowództwami /szefostwami/ rodzajów wojsk i służb z drugiej strony.

Poza ustaleniem powyższych zadań rozwiązuje się problemy dotyczące zabezpieczenia przez wojska operacyjne terminowego wykonywania zadań przez wojska OPL, a zwłaszcza: zapewnienia wojskom OPL odpowiednich dróg manewru, przepraw przez przeszkody wodne, zapewnienie bezpieczeństwa wojskom OPL przed oddziaływaniem wojsk nieprzyjaciela.

Wszystkie ustalenia dokonane w obu zakresach znajdują odzwierciedlenie w dokumentacji bojowej zarządu /oddziału/ operacyjnego sztabu frontu /armii/ i dowództwa obrony przeciwlotniczej.

1.4.3. W zakresie zadań ogniowych

Jeżeli zadania taktyczne ustalone centralnie dla wszystkich oddziałów /związku taktycznego/ rozwiniętych w systemie obrony przeciwlotniczej związku operacyjnego odzwierciedlają uzgodniony w głównych zarysach tryb ich działania w osłonie wojsk /obiektów/ to zbiór zadań ogniowych, stawianych doraźnie poszczególnym oddziałom /związkowi taktycznemu / powinien wyrażać uzgodnione działanie ogniowe co do: zwalczanego celu /grupy celów/ i sposobu jego zwalczania w czasie uderzenia nieprzyjaciela powietrznego. Celem, który przyświeca zamysłowi koordynowania działalności ogniowej wszystkich środków, jest dążenie do jak najbardziej efektywnego i zarazem oszczędnego wykorzystania możliwości bojowych każdego z poszczególnych środków biorących udział w odparciu uderzenia z powietrza, przy jednoczesnym zapewnieniu tym środkom warunków bezpieczeństwa.

Koordynację działalności ogniowej prowadzi się zarówno na wyższych, jak i na niższych szczeblach dowodzenia w systemie obrony przeciwlotniczej.

Działalność ogniowa powinna być tak skoordynowana, aby do każdego celu prowadziło ogień tylko tyle środków ile tego wymaga możliwość jego zniszczenia a jednocześnie istniała możliwość ostrzelania wszystkich celów biorących udział w uderzeniu /ataku/.

Koordynacja działalności ogniowej środków obrony przeciwlotniczej działających we wspólnej strefie może odbywać się przez zastosowanie podziału lub ześrodkowania /koncentracji/ ich wysiłku ogniowego. Podział i ześrodkowanie wysiłku ogniowego, jako dwa zasadnicze sposoby koordynowania działalności ogniowej, mogą być

stosowane w odniesieniu zarówno do jednego rodzaju środka obrony przeciwlotniczej, jak też do różnych rodzajów współdziałających ze sobą środków w obrębie wspólnej strefy działań.

Każdorazowy podział i ześrodkowanie wysiłku ogniowego poprzedza bardzo wnikliwa ocena sytuacji powietrznej, jak i stanu oraz możliwości bojowych współdziałających środków obrony przeciwlotniczej. Uwzględnia się przy tym jakościową i ilościową charakterystykę celów powietrznych, zdolność bojową współdziałających oddziałów oraz warunki w jakich odbywa się odpieranie uderzenia z powietrza. Podział wysiłku ogniowego stosuje się w sytuacjach, gdy nieprzyjaciel powietrzny wykonuje zmasowane uderzenie /dużo celów powietrznych/, a sytuacja ogólna - w tym sytuacja naziemna - wymaga zwalczania dużej ilości celów.

Ześrodkowanie wysiłku ogniowego stosuje się w sytuacjach wymagających zniszczenia określonych celów powietrznych, lub kiedy liczba celów powietrznych jest mniejsza niż możliwości bojowe oddziałów.

1.4.4. W zakresie dowodzenia współdziałającymi wojskami /systemami/ obrony przeciwlotniczej.

Za organizację i utrzymanie współdziałania wszystkich środków działających w systemie obrony przeciwlotniczej odpowiada dowództwo wojsk OPL frontu /armii/. Dla właściwej koordynacji działań bojowych tych środków organizuje się połączone stanowiska dowodzenia wojsk lotniczych i obrony przeciwlotniczej /PłSD WL i OPL/ frontu oraz PłSD L i OPL armii.

Obowiązki wymienionych stanowisk dowodzenia w zakresie organizacji i utrzymania współdziałania dotyczą sfery operacyjno-taktycznej i działalności ogniowej. W zakresie pierwszej sfery najczęściej ustala się zadania taktyczne i sposoby ich realizacji.

W zakresie działalności sfery ogniowej ustala się:

- sposób powiadamiania o celach powietrznych;
- granice /sektory/ wyłącznego działania poszczególnych oddziałów /środków/ OPL;
- stany /stopnie/ gotowości bojowej współdziałających środków;
- odtwarzanie zdolności bojowej współdziałających środków;
- sposoby koordynowania wysiłku ogniowego;
- sygnały współdziałania i sposób ich przekazywania;
- uprzedzanie naziemnych środków OPL o przelotach własnego lotnictwa.

Organizacja współdziałania między sąsiednimi ZT, oddziałami i pododdziałami wojsk /systemami/ obrony przeciwlotniczej, które są w stanie wspólnie prowadzić walkę z nieprzyjacielem powietrznym, powinna uwzględniać problematykę związaną z dowodzeniem nimi. Współdziałające strony ustalają w tym zakresie kompetencje dowódcze, względnie informują się wzajemnie /jeśli takie zostały ogólnie określone w sposób wyczerpujący/, ustalają miejsca /rejon/ rozwinięcia stanowisk /punktów/ dowodzenia oraz określają tryb wzajemnego przekazywania informacji posiadających znaczenie dla każdej ze stron.

Kompetencje dowódców współdziałających środków /systemów/ obrony przeciwlotniczej są ustalane z reguły przez organa nadrzędne, gdy zachodzi konieczność osłony tego samego obiektu przez kilka oddziałów różnego podporządkowania. Wyznacza się wówczas dowódcę odpowiedzialnego za osłonę danego obiektu oraz określa jego uprawnienia w stosunku do pozostałych dowódców współdziałających stron.

1.4.5. W zakresie utrzymania ciągłej łączności współdziałania.

Nawiązanie kontaktu pomiędzy współdziałającymi wojskami /systemami/ obrony przeciwlotniczej powinno z reguły odbywać się za pośrednictwem wyjazdu oficera sztabu jednej ze stron na stanowisko /punkt/ dowodzenia drugiej strony, z którą należy współdziałać. Obowiązek nawiązania kontaktu w celu organizacji utrzymania współdziałania powinien być określony zarządzeniem dowództwa wojsk OPL frontu /armii/ ze wskazaniem: kto, do kogo, kiedy i gdzie ma się udać. W pozostałych wypadkach współdziałanie organizowane jest z własnej inicjatywy według zasady, że inicjatorami /a więc zabiegającymi o nawiązanie współdziałania/ powinni być:

- związki taktyczne /oddziały, pododdziały/ obrony przeciwlotniczej rozwijające się w danym rejonie w stosunku do działających w tym rejonie już od dłuższego czasu;
- dowódcy oddziałów /pododdziałów/ zakłóceń radioelektrycznych w stosunku do ZT oddziałów /pododdziałów/ obrony przeciwlotniczej zwalczających ŚNP;
- oddziały /pododdziały/ artylerii przeciwlotniczej w stosunku do ZT /oddziałów/ rakiet przeciwlotniczych;
- dowódcy ZT /oddziałów/ naziemnych środków obrony przeciwlotniczej w stosunku do ZT /oddziałów/ lotnictwa myśliwskiego;

- dowódcy wszystkich ZT /oddziałów, pododdziałów/ obrony przeciwlotniczej w stosunku do środków rozpoznania radiolokacyjnego.

Nawiązany kontakt pomiędzy współdziałającymi stronami powinien być bezwzględnie utrzymany w sposób nieprzerwany w okresie wspólnych działań bojowych. Utrzymanie tego kontaktu powinno zabezpieczać się z reguły radiowymi /radioliniowymi/ środkami łączności. W korzystnych warunkach można wykorzystać łączność przewodową. Łączność pomiędzy współdziałającymi stronami powinna zapewnić:

- otrzymanie informacji o sytuacji powietrznej;
- przekazywanie informacji dotyczącej działalności ogniowej prowadzonej przez współdziałające środki, oraz przekazywanie komend ogniowych, rozkazów i zakazów;
- przekazywanie innych informacji dotyczących działalności bojowej współdziałających stron.

1.4.6. W zakresie określania wzajemnej pomocy i sposobów jej realizacji.

Współdziałające ZT, oddziały i pododdziały wojsk obrony przeciwlotniczej mogą i powinny okazywać sobie wzajemną pomoc w działalności bojowej. Istota i zakres wzajemnej pomocy może dotyczyć:

- informowanie o sytuacji naziemnej w rejonie działania oddziałów, a szczególnie informowanie o uderzeniach broni masowego rażenia, rejonach skażonych środkami radioaktywnymi i trującymi, grupach dywersyjnych, czołgach nieprzyjaciela itp.;
- udzielanie pomocy w odkażaniu lub dezaktywacji ludzi i sprzętu bojowego;
- udzielaniu pomocy w zwalczaniu grup żołnierzy nieprzyjaciela, operujących w tym rejonie;
- wspólnego ubezpieczenia i ochrony stanowisk startowych /ogniowych/ przed nieprzyjacielem;
- udzielanie pomocy środkami remontowymi w celu szybkiego usuwania uszkodzeń broni i sprzętu powstałych po uderzeniach SNP;
- dokonywanie manewru amunicją /rakietami/ bojową, jeżeli zajdzie taka potrzeba i uzasadnienie.

Określenie zakresu i sposobów udzielania wzajemnej pomocy dokonuje się podczas nawiązywania pierwszego kontaktu pomiędzy współdziałającymi stronami. Realizacja ustaleń jest zależna od rozwoju sytuacji bojowej i wymaga pozostawania współdziałających stron w ciągłym kontakcie ze sobą.

2. METODYKA PLANOWANIA I ORGANIZOWANIA WSPÓLDZIAŁANIA WOJSK OPL W DZIAŁANIACH BOJOWYCH.

2.1. Miejsce współdziałania w systemie dowodzenia wojskami.

Organizacja współdziałania wojsk /systemów/ obrony przeciwlotniczej ma na celu maksymalne wykorzystanie właściwości bojowych wszystkich sił i środków OPL uczestniczących w wykonywaniu wspólnego zadania. W związku z tym, aby ustalić miejsce współdziałania w systemie dowodzenia należy odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Kto jest organizatorem współdziałania?
2. Kiedy organizować współdziałanie?
3. Jak organizować współdziałanie?

Na pierwsze pytanie odpowiedź jest pozornie prosta - organizatorem współdziałania wojsk OPL jest dowódca /szef/ wojsk obrony przeciwlotniczej. Koniecznym warunkiem wyboru sposobu działania poszczególnych stron /elementów/ ugrupowania wojsk OPL jest uprzednie określenie ich zadań. Dlatego też powszechnie uważa się, że organizacja współdziałania może rozpocząć po postawieniu zadań bojowych, a w najlepszym razie po sprecyzowaniu zamiaru /decyzji/ przez dowódcę. Jeśli termin "organizacja współdziałania" rozumieć jako danie wytycznych do współdziałania, to można się z tym zgodzić. Ponieważ owe wytyczne dla podwładnych są tylko końcowym etapem organizacji współdziałania. Sama zaś organizacja współdziałania jest pojęciem znacznie szerszym, obejmującym wiele różnorodnych zabiegów, rozciągniętych w czasie i bardzo skomplikowanym.

Składają się na nią następujące przedsięwzięcia:

- ciągłe zbieranie danych o położeniu, gotowości i zdolności bojowej wojsk;
- analiza otrzymanego zadania bojowego;
- określenie zamiaru działania /w tym ugrupowania oraz miejsca i czasu skupienia głównego wysiłku/ wojsk obrony przeciwlotniczej;
- planowanie użycia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego wojsk obrony przeciwlotniczej;
- określenie sposobu wykorzystania przydzielonych przez przełożonego naziemnych sił i środków obrony przeciwlotniczej i lotnictwa myśliwskiego;
- planowanie i organizowanie systemu ognia przeciwlotniczego;

- określenie sposobów działania sił i środków OPL podczas wykonywania ważniejszych etapów zadania i walki z ŚNP;
- przewidywanie możliwych wariantów uderzeń ŚNP i ich wpływu na sposób walki;
- ustalenie sygnałów współdziałania;
- organizacja łączności współdziałania lub jej przystosowania do tego celu;
- analiza warunków atmosferycznych i terenowych, rekonesans rejonu ugrupowania sił i środków w OPL;
- doprowadzenie do podwładnych niezbędnych ustaleń współdziałania oraz kontrola ich zrozumienia;

Zatem zakres organizacji współdziałania jest bardzo szeroki. Określenie sposobów działania wiąże się nierozdzielnie z organizacją działań bojowych. Dlatego też większość z wymienionych przedsięwzięć, stanowiąc element organizacji współdziałania, jest jednocześnie elementem przygotowania walki z nieprzyjacielem powietrznym /załącznik nr 1, roz. 1.1/.

Dostrzegając rozległość zakresu przedsięwzięć składających się na przygotowanie współdziałania trzeba inaczej spojrzeć na rolę ich wykonawców. W tym kontekście na postawione szerzej pytanie: "kto organizuje współdziałanie?" z całą pewnością można odpowiedzieć, że dowódca spełniając podstawową rolę, nie jest jedynym i samowystarczalnym organizatorem współdziałania. Zatem należy twierdzić, że dowódca ogólnowojskowy kieruje organizacją współdziałania. W organizacji współdziałania uczestniczą: dowódca, jego zastępcy i sztab oraz dowódcy bezpośrednio podległych ogniw dowodzenia. Na szczycie ZT - szef OPL wraz ze swoim pomocnikiem, dowódca prplot i szefowie OPL pz /pcz/.

Następne pytanie to: "kiedy organizować współdziałanie?" Organizacja współdziałania, przy swoim szerokim zakresie, nie może być uważana za jednorazowy i krótkotrwały etap pracy dowódcy po postawieniu zadań bojowych. W przyjmowanym powszechnie schemacie pracy dowódcy i sztabu - organizacja współdziałania rozpoczyna się w czasie analizy zadania. Już wtedy, dowódca analizując otrzymane zadanie na tle zadań wykonywanych przez sztab nadrzędny i sąsiadów, kształtuje wstępny pogląd na wybór skupienia głównego wysiłku podległych mu wojsk obrony przeciwlotniczej ogłasza elementy zamiaru, które stają się "drogowskazem" dla organizatorów współdziałania. Praca sztabu w trakcie oceny sytuacji już bardzo wyraźnie

służyć interesom współdziałania. Tak więc organizacja współdziałania rozpoczyna się bezpośrednio po otrzymaniu zadania, a kończy po osiągnięciu celu operacji /walki/.

2.2. Etapy i sposoby planowania i organizowania współdziałania.

Odpowiedź na pytanie: "jak organizować współdziałanie?" wymaga specjalnego, bardziej szczegółowego potraktowania. Warunki pracy dowódcy i sztabu mogą być tak różnorodne, że trudno jednoznacznie wskazać optymalny sposób osiągania tego celu. Organizację współdziałania można podzielić na trzy etapy w pracy dowódcy i sztabu ogólnowojskowego:

1. Przedsięwzięcia przygotowawcze;
2. Ostateczne rozwiązanie problemów współdziałania /in.przygotowanie dowódcy materiału do omówienia z podwładnymi/;
3. Praca z podwładnymi.

Tego trzyetapowego modelu organizacji współdziałania nie można rozpatrywać bez wpływu obiektywnych warunków, które mogą wystąpić w trakcie przygotowania walki ze SNP. Wpływ ten może być wielokierunkowy. Decydujące znaczenie ma czas.

W warunkach ograniczonego czasu organizacja działań bojowych sprowadzi się wyłącznie do niezbędnych przedsięwzięć. Wszystkie inne przedsięwzięcia zostaną pominięte, a w najlepszym razie radykalnie skrócone.

Innym, decydującym o treści i formie organizacji walki, czynnikiem jest wytuacja bojowa. Wiąże się ona z czasem i wymaga natychmiastowej reakcji dowódcy, a więc szybko podejmowanych decyzji. W obronie przeciwlotniczej sekundy mogą zadecydować o wyniku walki z nieprzyjacielem powietrznym.

Istotną rolę odgrywa rodzaj otrzymanego zadania bojowego. Zależnie od stopnia jego trudności, różnie mogą być rozłożone wysiłki organizacyjne, a ważność poszczególnych przedsięwzięć może ulegać zmianie. Inaczej należy podchodzić do organizacji osłony zgrupowania uderzeniowego armii a jeszcze inaczej - wojsk forsujących szeroką przeszkodę wodną itp.

Organizacja współdziałania jest jednym z etapów organizacji działań bojowych. Wszystkie czynniki kształtujące zakres przedsięwzięć składających się na organizację walki /operacji/ wpływają jednocześnie na zakres i treść organizacji współdziałania.

Przedsięwzięcia przygotowawcze polegają na rozwiązywaniu problemów w poszczególnych komórkach sztabu ogólnowojskowego oraz m.in. w dowództwie wojsk OPL /szef OPL/ od ogłoszenia zamiaru do chwili sprecyzowania decyzji przez dowódcę ogólnowojskowego. Jest to planowanie działania wojsk obrony przeciwlotniczej na podstawie zamiaru dowódcy ogólnowojskowego. Praca w poszczególnych komórkach sztabu "dojrzewa" sukcesywnie wraz z zamiarem i decyzją. Koncepcja użycia wojsk obrony przeciwlotniczej staje się coraz bardziej związana z osłanianym obiektem, jest nakładana na planowanie działania związków taktycznych /oddziałów/ ogólnowojskowych. Tu właśnie powstają pierwsze elementy przyszłego współdziałania wojsk obrony przeciwlotniczej /we wszystkich płaszczyznach/. W etapie tym następuje synchronizacja działania wojsk obrony przeciwlotniczej z wysiłkami innych rodzajów /m.in. wojsk pancernych i zmechanizowanych/.

Dowództwo wojsk obrony przeciwlotniczej, posiadając ograniczony czas, dążyć będzie do realizacji swego podstawowego celu - zaplanowania użycia własnych wojsk i przekazania im zadań bojowych. W dążeniu tym mogą wystąpić pewne niedociągnięcia wkomponowania tego planu w tło, jakim jest działanie wojsk ogólnowojskowych z punktu widzenia interesów współdziałania. Dlatego można przyjąć, że w warunkach braku czasu osłabienie dokładności w określaniu wspólnego działania wojsk obrony przeciwlotniczej i osłanianego obiektu jest dopuszczalne, bo istnieją realne możliwości na uszczegółowienie w kolejnych etapach organizacji współdziałania.

Drugim etapem organizacji współdziałania jest praca sztabu /lub jego części/ nad przygotowaniem dla dowódcy materiału do omówienia z podwładnymi. sposobu współdziałania. Jest to etap zawarty pomiędzy sprecyzowaniem decyzji przez dowódcę a przekazaniem wykonawcom odpowiednich wytycznych do współdziałania w czasie walki. W tym etapie następuje łączenie pojedynczych elementów w jedną całość, tj. ścisłe połączenie planowanego układu poszczególnych elementów ugrupowania w sprawnie działający mechanizm w walce. Wymaga to zsynchronizowania ich działania w czasie i w przestrzeni. Podstawą do dokonania takiej synchronizacji jest planowane użycie wojsk pancernych i zmechanizowanych, gdyż cały skonstruowany system obrony przeciwlotniczej ma funkcjonować na ich korzyść. Jakże zatem problemy współdziałania rozwiązać, by mogły one zostać w sposób zrozumiały przekazane do wojsk? Wydaje się, że do najważ-

niejszych można zaliczyć:

- dokonanie wyboru okresów współdziałania;
- ustalenie sposobu współdziałania podczas wykonywania zadań określonych decyzją dowódcy;
- przewidywanie możliwych wariantów rozwoju sytuacji w trakcie realizacji zadania i wybór najbardziej prawdopodobnych;
- wybór sposobu działania w wybranych wariantach sytuacji bojowej;
- synchronizacja działania wojsk /systemów/ OPL z poszczególnymi osłanianymi elementami ugrupowania bojowego /operacyjnego/ w czasie i w przestrzeni;
- ustalenie sygnałów współdziałania;
- zorganizowanie systemu kierowania realizacją współdziałania;
- ustalenie potrzeb materiałowo-technicznych dla zapewnienia funkcjonowania systemu współdziałania oraz sposobu ich realizacji;
- przygotowanie danych do uzgodnienia współdziałania z sąsiadami;
- przygotowanie dokumentów współdziałania.

Treść i kolejność realizacji wyżej wymienionych przedsięwzięć winna być ustalana dla każdej sytuacji i warunków oddzielnie.

Kolejnym etapem organizacji współdziałania jest praca z podwładnymi, w którym to kończą się wysiłki organizatorskie sztabu /w szerokim pojęciu/.

Główny ciężar pracy z podwładnymi spoczywa na dowódcy. W tym etapie dowódca osobiście spełnia główną rolę, wskazując podwładnym sposób wykonania jego woli. Dotychczasowe etapy organizacji współdziałania miały na celu przygotowanie możliwie pełnego materiału. Teraz wykorzystując ten materiał, dowódca określa każdemu z uczestników walki jego udział w pokonywaniu nieprzyjaciela /również powietrznego/. Wskazuje także punkty styku, miejsca powiązań jednostkowych wysiłków we wspólnym wykonywaniu zadania bojowego.

Celem pracy dowódcy w tym etapie organizacji współdziałania jest doprowadzenie do bezpośrednich wykonawców wszelkich uzgodnień dotyczących współdziałania . /Załącznik nr 1 rozdz.1.1./.

Muszą oni po zakończeniu tej pracy wiedzieć nie tylko co mają wykonać, ale także jak mają to zrobić wspólnie z innymi uczestnikami walki.

2.3. Praca dowódcy i sztabu ogólnowojskowego w zakresie planowania i organizowania współdziałania wojsk OPL.

Z analizy sposobów organizacji współdziałania oraz treści jej etapów wynika, że pierwsze dwa etapy - przedsięwzięcia przygotowawcze i ostateczne rozwiązanie problemów - są dziełem różnych komórek sztabu oraz dowództw /szefostw/ rodzajów wojsk i służb. Pracą natomiast z podwładnymi zajmuje się osobiście dowódca. Jest to nieco umowny i uogólniony podział. Bo w rzeczywistości dowódca nie pozostaje bierny w czasie pracy sztabu przy rozwiązywaniu problemów współdziałania, ani też sztab nie jest zupełnie bezczynny w czasie pracy dowódcy z podwładnymi. Z tego też powodu rozważania nad rolą dowódcy, która polega przede wszystkim na pracy z podwładnymi, należy poprzedzić analizą jego działania we wcześniejszych etapach, w których dominujące znaczenie ma praca sztabu. Podstawą do pracy sztabu był zamiar, który dowódca ogłosił po zakończeniu analizy otrzymanego zadania i przystąpił do pracy w celu przygotowania danych niezbędnych do podjęcia decyzji. Praca ta polega na koncepcyjnym rozważeniu przez dowódcę /przy udziale niezbędnych oficerów sztabu/ warunków realizacji otrzymanego zadania. Nasuwa się pytanie, czy w pracy tej jest miejsce na organizację współdziałania? Dowódca dokonując oceny sytuacji, zajmuje się także problemami współdziałania i to co najmniej z dwóch powodów.

Po pierwsze decyzja składa się z wielu elementów takich jak: zamiar, zadania dla poszczególnych związków taktycznych /oddziałów i pododdziałów/, koncepcja dowodzenia i innych. Z całą pewnością znaleźć się muszą zasadnicze problemy współdziałania. Wymaga to oczywiście ich wcześniejszej analizy i choćby z tego powodu, dowódca w ramach oceny sytuacji musi zajmować się także zagadnieniem współdziałania. Po drugie - współdziałanie jest tak ściśle związane z każdym działaniem wojsk na polu walki i na każdym szczeblu, że powzięcie decyzji z pominięciem tego problemu jest niemożliwe.

Wszystkie problemy rozważane w czasie oceny sytuacji, są ściśle związane z zagadnieniami współdziałania. Elementy współdziałania przewijają się więc przez cały proces podejmowania decyzji i dowódca zajmuje się także w tym czasie współdziałaniem. Praca dowódcy zmierza w tej fazie do ogólnego ustalenia miejsca i uczestników wspólnych działań. Natomiast w tym samym czasie poszczególne komórki sztabu /wszerokim pojęciu/ rozwiązują techniczne kwestie użycia wojsk do zwalczania m.in. SNP. Innymi słowy, dowódca ustala, kto

i gdzie ma brać udział we wspólnej walce /bitwie/, natomiast oficerowie sztabu określają sposób realizacji tego uczestnictwa.

W powziętej decyzji dowódca ogólnowojskowy w zakresie dalszej organizacji współdziałania określa:

- okresy współdziałania wojsk;
- cel współdziałania w ustalonych okresach;
- fragmenty walki wymagające szczególnie ścisłego współdziałania;
- ogólny układ uczestników wspólnych działań w ustalonych fragmentach;
- miejsca łączenia wysiłków z sąsiadami.

Powyższe dane spełniają rolę wytycznych do dalszej pracy sztabu w ramach kolejnego etapu organizacji współdziałania. Pracą tą kieruje szef sztabu ogólnowojskowego. Natomiast dowódca w tym etapie przygotowuje się do pracy z podwładnymi, przy współudziale sztabu.

W ostatnim etapie przygotowania współdziałania dominuje osobista działalność dowódcy. W etapie tym wyróżnia się następujące elementy pracy dowódcy:

- wydanie wytycznych do współdziałania /omówienie sposobu działania/;
- skontrolowanie zrozumienia wytycznych;
- "przegranie" współdziałania /w terenie i na SD metodą gry np. symulacyjnej/;
- ćwiczenie współdziałania /głównie w celu przygotowania do działań kadry/.

2.4. Praca dowódców wojsk /szefów/ OPL oraz dowódców ZT /oddziałów, pododdziałów/ przeciwlotniczych w zakresie planowania i organizowania oraz utrzymania współdziałania w walce /bitwie/.

Istota realizacji współdziałania w walce /bitwie/ polega na wdrożeniu ustaleń podjętych w czasie jego przygotowania. Jest to więc kontynuacja pracy nad współdziałaniem. Organizacja współdziałania w etapie przygotowania działań stworzyła warunki do sprawnego wykonania zadania, ustaliła wykonawców i sposób wspólnej walki z nieprzyjacielem powietrznym. Zostały więc zbudowane przesłanki do skutecznego działania. Wykorzystanie tych przesłanek przez realizację ustaleń dowódcy może zaniknąć pracą nad organizacją współdziałania. Jak z tego wynika, na współdziałanie składają się dwie kolejne następujące po sobie fazy: faza przygotowawcza i faza wykonawcza /utrzymanie i odtwarzanie współdziałania/.

Dowodzenie wojskami w walce /bitwie/ polega na nieprzerwanym jej śledzeniu, analizie i ocenie faktów oraz wpływaniu na dalszy rozwój wydarzeń poprzez ciągle podejmowanie i przekazywanie decyzji.

Troska dowódcy i sztabu o planową realizację postawionych zadań, zmierza do wykonania przez wojska zadania w najkrótszym czasie i przy jak najmniejszych stratach. Temu samemu celowi służy organizacja współdziałania. Zatem współdziałanie wojsk, jako warunek efektywności wysiłków, winno być przedmiotem szeregowej uwagi dowódców i organów dowodzenia. Ich działanie na rzecz organizacji współdziałania stanowi integralny czynnik dowodzenia wojskami i mieści się w jego ramach,

Jest to kierowanie współdziałaniem, polegające na takim dowodzeniu wojskami, w których zagadnienie ich wspólnych wysiłków stanowi przedmiot najwyższej uwagi dowódcy i sztabu. Utrzymanie nieprzerwanego i skutecznego współdziałania w czasie walki jest jednym z głównych zadań realizowanych w ramach dowodzenia wojskami.

Przedstawiony model dowodzenia, który w największym skrócie sprowadza się do trzech elementów: informacja - ocena - decyzja, dotyczy także kierowania współdziałaniem. Zatem praca dowódcy i sztabu w okresie realizacji współdziałania polega na:

- a/ śledzeniu sposobu realizacji przez wojska OPL ustaleń dotyczących współdziałania /informacja/;
- b/ ocenie skuteczności wspólnych działań oraz czynników, które mają na nie wpływ /ocena/;
- c/ podejmowanie decyzji dotyczących zmian w obrębie systemu współdziałania i przekazywaniu ich do walczących wojsk /decyzja/.

Śledzenie sposobu realizacji przez wojska OPL ustaleń w dziedzinie współdziałania jest grupą przedsięwzięć mających na celu zapewnienie dowódcy pełnej orientacji w zakresie funkcjonowania zbudowanego systemu współdziałania. Przedsięwzięcia te zmierzają do zapewnienia możliwości ciągłego obserwowania sposobu realizacji wytycznych do współdziałania, co powinno zapewnić dowódcy obiektywny obraz sytuacji, na którym wyeksponowane są elementy wspólne w działaniu wojsk. Posiadanie obrazu aktualnej sytuacji jest niezbędnym warunkiem reakcji dowódcy na przebieg walki, natomiast uzyskanie danych o sprawności funkcjonowania systemu współdziałania warunkuje wpływ dowódcy na jego działanie.

Wysiłki w tym kierunku stanowią podstawowy element kierowania współdziałaniem.

Ocena skuteczności wspólnych działań polega na analitycznej pracy nad materiałem dostarczanym w wyniku śledzenia działania i współdziałania wojsk. Na tej podstawie kształtowany jest pogląd o wartości zbudowanego przed walką systemu współdziałania oraz wytycznych, które są teraz realizowane.

Podjęcie decyzji dotyczących zmian w obrębie systemu współdziałania stanowi kontynuację poprzednich elementów kierowania współdziałaniem. Ocena skuteczności współdziałania służyła jednocześnie analizie występujących braków i możliwości zapobiegania im. Spośród występujących i poddanych analizie wariantów trzeba teraz wybrać jeden, który zostanie uznany za najlepszy.

Spośród wymagań stawianych współdziałaniu we współczesnej walce na czoło wysuwają się dwa: ciągłość i trwałość. Wiążą się one ściśle ze sobą i wzajemnie warunkują. Dobrze zorganizowane współdziałanie jest jednym z podstawowych warunków zachowania jego ciągłości. Zatem warunkiem utrzymania ciągłego współdziałania jest możliwie pełna orientacja wszystkich uczestników walki w sytuacji bojowej. Jasność w sytuacji, nawet wtedy, kiedy jest ona trudna, umożliwia współdziałanie, a jej brak jest najczęściej przyczyną przerw w funkcjonowaniu systemu. Poczynania dowódcy i sztabu w tym względzie można podzielić na dwie grupy przedsięwzięć. Do pierwszej należą wysiłki, których celem jest zachowanie trwałości i nienaruszalności systemu współdziałania. Służą one ochronie tego co zbudowano w okresie przygotowania walki /bitwy/. Druga grupa - to przedsięwzięcia zmierzające do wniesienia poprawek w systemie współdziałania lub też odtworzenie jego sprawności w wypadku jej naruszenia w czasie walki. Dlatego też zbieranie informacji o realizacji współdziałania jest podstawą wszelkich działań dowódcy i sztabu, a meldunki od podwładnych stanowią podstawę do orientowania się w sytuacji. Częstotliwość przekazywania meldunków dyktują zwykle istniejące potrzeby, określone ilością i stopniem ważności danych, które należy zameldować przełożonemu. Zebrane informacje składają się na pewien obraz. Musi on być jednak przedmiotem gruntownej analizy i oceny sytuacji współdziałania.

Ocena współdziałania jako całość służy stworzeniu podstaw do powzięcia decyzji przez dowódcę, czyli dokonania wyboru jednego ze sprecyzowanych w jej ramach rozwiązań. Udział w prowadzeniu oceny bierze cały zespół, sprawujący nadzór nad współdziałaniem.

Pracą w ramach oceny kieruje dowódca. W czasie odpierania uderzeń SNP dowódca najczęściej robi to jednoosobowo, ponieważ decyzja musi być podejmowana natychmiast.

Przy dokonywanej przez dowódcę i sztab wspólnej oceny sytuacji we współdziałaniu mogą znaleźć zastosowanie rozmaite rozwiązania organizacyjne, niezbędne w kierowaniu współdziałaniem.

Organizatorskie wysiłki organów kierowania oraz działania bojowe wojsk są ze sobą ściśle powiązane. Walka pododdziałów i oddziałów jest przedłużeniem planistycznych zabiegów sztabu. I odwrotnie, organizacja działań musi uwzględniać możliwości bojowe i doświadczenie bezpośrednich uczestników walki. Podczas walki w której bierze udział kilku uczestników musi występować określony układ zależności. Jego wyrazem jest ścisły związek pomiędzy powodzeniem w walce poszczególnych elementów ugrupowania bojowego.

Działanie jednego uczestnika walki odbija się bezpośrednio na wynikach sąsiadów; często wręcz je warunkuje. Istnienie takich powiązań zmusza do określenia skali tego wzajemnego wpływu, a także czasu i miejsce szczególnie ważnych decydujących o powodzeniu wspólnych działań bojowych.

Rodzaj i skala występujących zależności wiążą się ściśle ze szczeblem dowodzenia. Najbardziej wyraźne i bezpośrednie są one na szczeblach najniższych. Na wyższych zmienia się stopniowo charakter powiązań, stają się mniej wyraziste, pozornie luźne. Stopień spójności współdziałania zależy od warunków prowadzenia walki.

3. WSPÓLDZIAŁANIE WOJSK OPL ARMII W OPERACJI.

3.1. Zasady ogólne.

Współdziałanie w systemie obrony przeciwlotniczej polega na uzgodnionych działaniach wojsk OPL z innymi rodzajami wojsk.

Współdziałanie powinno zapewniać:

- efektywne wykorzystanie możliwości bojowych rodzajów wojsk, zaangażowanych w systemie obrony przeciwlotniczej;
- skuteczną osłonę wojsk i obiektów przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza oraz zwalczanie SNP nieprzyjaciela w dowolnym rejonie;
- swobodne działanie i bezpieczeństwo współdziałających.

Podczas organizacji współdziałania rozpatrywane są problemy o znaczeniu operacyjnym, taktycznym i ogniowym.

Współdziałanie operacyjne polega na dokonaniu podziału wysiłków współdziałających wojsk co do zadań, miejsca i czasu ich wykonania w systemie obrony przeciwlotniczej.

Współdziałanie taktyczne polega na określeniu ugrupowania wojsk do wykonania określonych zadań oraz sposobu ich realizacji.

Współdziałanie ogniowe polega na koordynacji sposobów i reżimów prowadzenia ognia do celów powietrznych.

Podstawą do organizacji współdziałania są: decyzja dowódcy ogólnowojskowego i jego wytyczne do współdziałania oraz wytyczne do współdziałania nadrzędnego szczebla dowodzenia wojskami OPL. Na ich podstawie szczegółowo uzgadnia się i opracowuje problemy współdziałania między współdziałającymi wojskami.

Rozpatrując problemy współdziałania przyjmuje się zasadę, że organizatorem jest zawsze nadrzędny szczebel dowodzenia, podwładni natomiast są realizatorami ustaleń przełożonego w tym zakresie.

Współdziałanie organizuje się wówczas, gdy między współdziałającymi /siłami zbrojnymi, rodzajami wojsk, ZT, oddziałami, pododdziałami/ nie zachodzą więzi nadrzędności lub podległości organizacyjnej.

Za zorganizowanie współdziałania w zakresie walki z przeciwnikiem powietrznym, na danym szczeblu organizacyjnym, odpowiada dowódca ogólnowojskowy, a w jego imieniu w zakresie OPL wojsk - podległe jemu dowództwo /szefostwo, szef/ wojsk OPL.

Dowódca wojsk OPL frontu odpowiada za zorganizowanie współdziałania wojsk OPL frontu, z innymi rodzajami wojsk lądowych /WRiA, WRE itp./ i współdziałającymi rodzajami sił zbrojnych /WLot, OPK, Mar. Woj./ oraz osłanianymi wojskami i obiektami.

Dowódca wojsk OPL armii organizuje współdziałanie ZT /oddziałami, pododdziałami/ wojsk OPL armii z innymi rodzajami wojsk lądowych /z osłanianymi wojskami i obiektami/.

Organizacja współdziałania przez szefa OPL dywizji polega głównie na uzgodnieniu działań oddziału i pododdziałów plot z działaniem osłanianych wojsk i obiektów.

ZT, oddziały /pododdziały/ wojsk OPL z zasady nie organizują współdziałania, a są wykonawcami /realizatorami/ zadań wynikających z uzgódnień swoich przełożonych.

W niektórych przypadkach przełożony, uprawniony do organizacji współdziałania, nie mając takiej możliwości ze względu na skomplikowaną sytuację bojową lub brak czasu, nie precyzując zadań współdziałania, może określić tylko ogólne zasady /normy/ i nakazać

podwładnemu samodzielne uzgodnienie działań. Przekazuje wówczas podwładnemu własne uprawnienia w tym zakresie oraz umożliwia kontakt z dowódcą /odpowiedzialnym za współdziałanie/ współdziałających wojsk, ZT, oddziału /pododdziału/.

Postanowienia przyjęte w toku organizacji współdziałania ujmuje się w odpowiednich dokumentach bojowych. Współdziałanie operacyjne przedstawia się w planie współdziałania na szczeblu frontu. Współdziałanie taktyczne i ogniowe ujmuje się w planach użycia wojsk OPL i decyzjach dowódców na każdą dobę walki.

Zadania do realizacji współdziałania dla wojsk ujmuje się w rozkazach i zarządzeniach dowódców wojsk /szefów/ OPL oraz dowódców ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL.

3.2. Współdziałanie ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL wewnątrz systemu,

Współdziałanie sąsiednich ZT, oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych polega na: organizacji jednolitych podsystemów rozpoznania i ognia, zapewniających wykrycie i zniszczenie jak największej ilości celów powietrznych; ustaleniu zasad i sposobów wymiany informacji o sytuacji powietrznej i pracy urządzeń radioelektronicznych; sprecyzowanie sposobów i reżimów prowadzenia ognia podczas zwalczania nieprzyjaciela powietrznego; ekonomiczne zużycie rakiet i amunicji oraz wzajemną osłonę przed uderzeniami z powietrza.

Współdziałanie to osiąga się przez: uzgodnienie ugrupowań bojowych współdziałających ZT, oddziałów /pododdziałów/ zapewniające wzajemne zazębianie się stref rozpoznania i rażenia z uwzględnieniem położenia osłanianych wojsk /obiektów/; uzgodniony manewr w toku walki; scentralizowane dowodzenie współdziałającymi ZT, oddziałami /pododdziałami/, wyznaczenie sektorów odpowiedzialności i zasad wyboru celu w przypadku braku komend z nadrzędnego SD; ustalenie rozmieszczenia urządzeń radioelektronicznych oraz częstotliwości ich pracy.

3.3. Współdziałanie wojsk OPL frontu /armii/ z systemami OPL sąsiednich związków ogólnowojskowych.

Współdziałanie ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL frontu /armii/ z siłami i środkami OPL sąsiednich ogólnowojskowych związków operacyjnych i taktycznych polega na wspólnym działaniu głównie

podczas odpierania zmasowanych uderzeń nieprzyjaciela powietrznego oraz przekazywaniu informacji o sytuacji powietrznej.

W ramach organizacji tego rodzaju współdziałania uzgadnia się przede wszystkim: rozmieszczenie najbliższych stanowisk startowych /ogniowych/ i RPW oraz strefy ognia rakiet /artylerii/ przeciwlotniczych i wykrywania; rubieże przekazywania celów powietrznych; sposoby działania podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego; wymianę informacji o składzie, zadaniach i sposobach działania oraz charakterystycznych cechach działania nieprzyjaciela powietrznego; łączność współdziałania.

3.4. Współdziałanie wojsk OPL z oddziałami WRE

Współdziałanie ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL z oddziałami WRE polega na uzgodnionym stosowaniu środków radioelektronicznych głównie podczas wykrywania celów powietrznych i odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego. Organizuje się w celu uniknięcia wzajemnych zakłóceń środków radioelektronicznych oraz wspólnego oddziaływania podczas odpierania nalotów.

Osiąga się je poprzez: uzgodnione rozmieszczenie środków radioelektronicznych; ustalenie sposobów i reżimów oraz częstotliwości pracy urządzeń radioelektronicznych, a także kierunków promieniowania; zgranie czasu /terminów/ promieniowania; ustalenie sygnałów zaprzestania promieniowania energii elektromagnetycznej w przypadkach zakłóceń środków OPL.

3.5. Współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem

Współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim polega na uzgodnionym działaniu ZT, oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i lotnictwa myśliwskiego podczas zwalczania nieprzyjaciela powietrznego.

Współdziałanie z LM organizuje się w celu zapewnienia skutecznej osłony wojskom /obiektom/ poprzez optymalne wykorzystanie możliwości bojowych obu rodzajów wojsk do zwalczania nieprzyjaciela powietrznego na podejściach do osłanianych wojsk i na całej trasie ich przelotu w obszarze obrony przeciwlotniczej, a także zapewnienia bezpieczeństwa działania LM w strefach ognia rakiet /artylerii/ przeciwlotniczych.

Podstawowym ogniwem, na którym organizuje się współdziałanie wojsk OPL i LM jest front. Na tym szczeblu dowodzenia, w ramach organizacji działań bojowych wojsk frontu, ustala się zasady i sposoby współdziałania wojsk OPL i LM.

Podczas organizowania wspólnych działań wojsk OPL i LM frontu uzgadnia się współdziałanie operacyjne, taktyczne i ogniowe na poszczególne dni /etapy/ działania wojsk.

Współdziałanie operacyjne polega na ustaleniu:

- celów działania i zadań dla wojsk OPL i LM;
- składu wojsk OPL i LM do realizacji poszczególnych zadań;
- sposobu realizacji dowodzenia i łączności współdziałania;
- sposobu rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego i powiadamiania wojsk;
- sposobu uprzedzania wojsk OPL o przelotach LM w ich strefach ognia;

- sygnałów współdziałania i wzajemnej identyfikacji;

W zakresie współdziałania taktycznego ustala się:

- sposoby działania wojsk OPL i LM podczas zwalczania nieprzyjaciela powietrznego, a w szczególności podział na wspólne i oddzielne strefy działania dla LM i ZT /oddziałów/ wojsk OPL według rubieży, wysokości, kierunków, sektorów, pasów, rejonów itp. oraz czasu działania, ustalenie sposobów zwalczania SNP we wspólnych strefach działań bojowych i priorytetów w działaniu wojsk OPL i LM; ugrupowanie wojsk OPL oraz terminy gotowości bojowej; siły LM wydzielane w poszczególnych okresach do działania ze stref dyżurowania i z lotnisk;

- zadania dla podsystemów rozpoznania wojsk OPL i LM w zakresie wykrywania i identyfikacji celów powietrznych; śledzenia działania własnego lotnictwa; przekazywania danych o celach powietrznych i lotnictwie własnym; obrony radioelektronicznej i kompatybilności;

- przydział punktów naprowadzania lotnictwa /PNL/ do odpowiednich ZT /oddziałów/ przeciwlotniczych oraz określenie kompetencji w zakresie wspólnego z dowódcą ZT /oddziału/ przeciwlotniczego podejmowania decyzji użycia samolotów myśliwskich podczas jednoczesnego zwalczania SNP przez LM i środki OPL;

- przedsięwzięcia w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przez wojska OPL dla LM podczas jego działania w strefach ognia środków

OPL, a w szczególności: warunki przelotów LM z lotnisk do stref i z powrotem oraz manewru nadlotniskowego, gdy ma to miejsce w strefach ognia środków OPL; sposób doprowadzania informacji do wojsk OPL o przelotach LM, a także sygnały /kody/ wzajemnej identyfikacji.

Współdziałanie ogniowe zawiera ustalenie:

- strefy ognia ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL oraz strefy działania LM zapewniające utrzymanie między nimi łączności ogniowej oraz wzajemną osłonę;
- zasady podziału celów między środki ogniowe wojsk OPL, a LM;
- kolejność i sposoby prowadzenia i przeniesienia ognia w określonym czasie;
- zasady prowadzenia ognia przez środki OPL do celów powietrznych w warunkach, gdy są one zwalczane przez własne LM.

Wynikiem wzajemnych uzgodnień między dowództwem wojsk OPL a dowództwem wojsk lotniczych frontu, w zakresie wspólnych działań wojsk OPL i LM, jest plan współdziałania opracowywany w formie opisowej i zawierający uzgodnienia współdziałania operacyjnego.

Wyciągi z zatwierdzonego przez dowódcę frontu planu współdziałania otrzymują zainteresowane dowództwa.

Na szczeblu armii, w ramach PŁSD L i OPL, dowództwo wojsk OPL wspólnie z dowództwem wojsk lotniczych armii organizuje współdziałanie w myśl wytycznych do współdziałania z frontu, konkretyzując sposoby jego realizacji stosownie do przewidywanego wariantu działania lotnictwa nieprzyjaciela na wojska armii. Uwzględnia się przy tym konkretne warunki działania osłanianych wojsk oraz możliwości i sposoby działania oddziałów przeciwlotniczych i LM.

W ramach organizacji współdziałania na PŁSD L i OPL armii, między dowództwami wojsk OPL i wojsk lotniczych dokonuje się ustaleń w zakresie:

- wzajemnej wymiany informacji o nieprzyjacielu powietrznym;
- położenia, możliwości bojowych i planowanych działań wojsk OPL i LM;
- konkretyzacji zasad i sposobów wspólnego zwalczania SNP nieprzyjaciela w rejonie odpowiedzialności armii;
- funkcjonowanie punktów dowodzenia;
- przedsięwzięć związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa dla LM oraz wzajemnej identyfikacji.

Współdziałanie wojsk OPL z innymi rodzajami lotnictwa polega na wzajemnym zapewnieniu bezpieczeństwa podczas działań bojowych i ma na celu uniknięcie zestrzeleń własnych samolotów i śmigłowców oraz uderzeń lotnictwa na wojska OPL.

W ramach organizacji współdziałania wojsk OPL i lotnictwa uderzeniowego, transportowego i wojsk lądowych ustala się: korytarze i trasy przelotów z określeniem szerokości i wysokości oraz czasu przelotów; rejony działania lotnictwa w strefach ognia środków OPL; sposoby oznakowania wojsk OPL i lotnictwa oraz wzajemnej identyfikacji.

Sposób uprzedzania wojsk OPL o przelotach własnego lotnictwa.

Uprzedzanie wojsk OPL o lotach własnych samolotów wszystkich rodzajów lotnictwa realizuje się przez wcześniejsze przekazywanie informacji do odpowiednich stanowisk dowodzenia wojsk OPL. O planowanych lotach informacje winny być przekazane w przeddzień ich wykonania, natomiast o lotach nieplanowych w czasie zapewniającym doprowadzenie tych informacji do pododdziału przeciwlotniczego. W informacji o locie należy podać trasę lotu, wysokość i czas przelotu. Za przekazanie informacji o lotach lotnictwa odpowiedzialne są punkty dowodzenia wojsk lotniczych. Na podstawie tych informacji punkty dowodzenia wojsk OPL są zobowiązane do uprzedzenia w odpowiednim czasie podległych ZT, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL o przelotach własnego lotnictwa.

3.6. Współdziałanie wojsk OPL z wojskami OPK i marynarki wojennej.

Współdziałanie wojsk OPL z wojskami OPK i marynarki wojennej polega na wspólnym zwalczaniu nieprzyjaciela powietrznego podczas działania w jednym obszarze.

Organizuje się je w celu pełnego wykorzystania potencjałów bojowych i możliwości ogniowych współdziałających wojsk poprzez centralizację dowodzenia ogniowego.

Współdziałających obowiązuje zasada, że jednostki wojsk OPL działające w rejonie odpowiedzialności wojsk OPK, do czasu rozwinięcia się operacyjnego frontu /armii/, podlegają pod względem ogniowym odnośnym dowódcą korpusów OPK /za pośrednictwem PISD/, natomiast ZT i oddziały wojsk OPK ugrupowane w pasie frontu /armii/ mogą być wykorzystywane - zgodnie z zamiarem dowódcy frontu - poprzez dowódców wojsk OPL frontu /armii/. Podział ich stref odpowiedzial-

ności będzie następował w toku działań bojowych.

Współdziałanie wojsk OPL z wojskami OPK podczas działania w jednym obszarze zapewnia się przez: uzgadnianie zadań, ugrupowań i stref działania współdziałających sił i środków; wzajemną wymianę informacji o nieprzyjacielu powietrznym; określenie sposobu wspólnego działania podczas odpierania uderzeń nieprzyjaciela powietrznego; organizację łączności między współdziałającymi wojskami.

Z chwilą wyjścia wojsk frontu ze wspólnego okresu działań, współdziałanie zapewnia się przez: określenie granic odpowiedzialności za obronę przeciwlotniczą, sposobu ich zmiany oraz przekazywania obiektów osłony; określenie sposobu przyjęcia /przekazania/ celów powietrznych między jednostkami radiotechnicznymi; wydzielenie sił LM do działań w rejonie sąsiada oraz określenie sposobu dowodzenia tym lotnictwem; organizację dowodzenia i łączności współdziałania.

Na podstawie ustaleń zainteresowanych stron na szczeblu frontu opracowuje się plan współdziałania. Wytyczne i zadania współdziałania przekazuje się do armii i frontowych ZT i oddziałów przeciwlotniczych w odnośnych zarządzeniach.

Dowódcy wojsk OPL armii po sprecyzowaniu zarządzeń współdziałania doprowadzają je do ogólnowojskowych ZT oraz armijnych oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL.

Współdziałanie wojsk OPL z oddziałami /pododdziałami/ przeciwlotniczymi marynarki wojennej organizuje się według zasad jak z wojskami OPL sąsiedniego ogólnowojskowego związku operacyjnego.

3.7. Współdziałanie wojsk OPL z osłanianymi wojskami /obiektami/.

Współdziałanie ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL z osłanianymi wojskami /obiektami/ polega na wzajemnym informowaniu się o położeniu i wykonywanym manewrze oraz wzajemnej ochronie i obronie.

Zapewnia się je przez: wzajemną wymianę informacji o położeniu współdziałających wojsk; przekazywanie danych co do celu i miejsca skupienia głównego wysiłku obrony przed uderzeniami nieprzyjaciela powietrznego; uzgadnianie dróg i czasu przegrupowania osłanianych i osłaniających wojsk dla realizacji kolejnych zadań; wzajemną obronę i ochronę przed atakami nieprzyjaciela naziemnego.

Współdziałanie wojsk OPL z osłanianymi wojskami realizuje się najczęściej poprzez kontakt osobisty dowódców ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL i wojsk /obiektów osłanianych/.

Organizatorem współdziałania jest dowódca wojsk OPL frontu /armii/, którego zadaniem jest określenie obiektu i czasu osłony, ilości i składu wojsk OPL przeznaczonych do realizacji tego zadania, sprecyzowanie i doprowadzenie do zainteresowanych ZT /oddziałów/ przeciwlotniczych zadań współdziałania oraz umożliwienie kontaktu ich dowódcom z dowódcami osłanianych wojsk /obiektów.

3.8. Dokumenty współdziałania.

Wyniki uzgodnień dotyczących współdziałania wojsk OPL z wojskami /ZT, oddziałami, pododdziałami/ lądowych i innych sił zbrojnych /wojsk/ przedstawia się w odpowiednich dokumentach bojowych współdziałających stron.

W wojskach OPL zagadnienia współdziałania ujmuje się w planach użycia wojsk OPL i legendach do planów w sposób ogólny oraz w decyzjach dowódców na dzień i legendach do decyzji - szczegółowo.

W zadaniach dla wojsk podaje się sposób realizacji współdziałania.

W planie użycia wojsk OPL z zagadnień współdziałania ujmuje się:

- w części graficznej na mapie: miejsca SD współdziałających wojsk i ich przesunięcie; ugrupowanie bojowe ZT, oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL i współdziałających oraz ich manewr w toku walki, a także przewidywane rejony wspólnego i wyłącznego działania;
- w legendzie do planu użycia wojsk OPL podaje się: skład wojsk OPL i współdziałających oraz podział ich wysiłku na poszczególne dni /okresy/ działań bojowych; terminy i stopnie gotowości bojowej, przedsięwzięcia obrony radioelektronicznej i kompatybilności; sygnały dowodzenia i współdziałania.

W decyzji dowódcy wojsk OPL /ZT, oddziału, pododdziału/ na dzień walki przedstawia się szczegółowo:

- w części graficznej na mapie: miejsca stanowisk dowodzenia przełożonego, swojego ZT i oddziałów bezpośrednio podległych oraz współdziałających wojsk, a także ich przesunięcie; ugrupowanie bojowe ZT i oddziałów wojsk OPL przełożonego i sąsiadów działających w pasie frontu, armii, dywizji własnych oraz podległych o dwa

szczeble w dół; lotniska bazowania LM; rejony, /strefy, pasy, sektory itp./ wyłącznego i wspólnego działania środków OPL i LM; korytarze i trasy przelotów lotnictwa i rejony manewrów nadlotniskowych z podaniem wysokości i czasu przelotu; rubieże wyprowadzenia lotnictwa z walki; rejony rozmieszczenia wojsk i obiektów osłanianych; stanowiska środków WRE oraz sektory zakłóceń.

W legendzie do decyzji dowódcy wojsk OPL /ZT, oddziału, pododdziału/ na dzień ujmuje się te same zagadnienia co w legendzie do planu użycia wojsk OPL - sprecyzowane na dobę walki i etapy działania.

W zadaniach dla wojsk, opracowywanych w postaci zarządzeń w punkcie trzecim przekazuje się wszelkie informacje dotyczące działania współdziałających wojsk zawarte w decyzji dowódcy wojsk OPL /ZT, oddziału, pododdziału/ na dzień i legendzie - w zakresie dotyczącym obszaru działania zainteresowanego szczebla. W punkcie czwartym dotyczącym zamiaru - koncepcję działania podczas odpierniania nalotów nieprzyjaciela powietrznego. W punkcie piątym - zadania w zakresie: ugrupowania wojsk OPL, prowadzenia ognia podczas wspólnego zwalczania celów powietrznych przez wojska OPL i wojska współdziałające; sposób rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego i powiadamiania; zadania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa; sygnały dowodzenia i współdziałania.

W punkcie siódmym podaje się terminy i stopnie gotowości bojowej. W punkcie ósmym - miejsce i czas rozwinięcia oraz kierunku /oś/ przesunięcia własnego stanowiska dowodzenia.

4. WSPÓLDZIAŁANIE ZT, ODDZIAŁÓW I PODODDZIAŁÓW WOJSK OPL Z WOJSKAMI OPK PODCZAS OWSGB I MARSZU

Działania bojowe wojsk OPL w ramach systemu OPK prowadzone są w jednolitym systemie obrony powietrznej państw uczestników Układu Warszawskiego.

Wojska OPL są częścią składową wojsk lądowych i głównym celem ich działania jest zadanie lotnictwu nieprzyjaciela jak największych strat, osłona wojsk i ważnych obiektów przed uderzeniami z powietrza, a tym samym zapewnienie sprzyjających warunków do zorganizowanego wyjścia wojsk operacyjnych na front zewnętrzny i prowadzenia skutecznych działań bojowych.

Głównymi zadaniami wojsk OPL w okresie ich działania w systemie OPK jest odparcie /we współdziałaniu z wojskami OPK/ zmasowanych nalotów ~~SNP~~ i osłona wojsk operacyjnych w garnizonach, rejonach alarmowych, poprawy dyslokacji i na drogach przegrupowania w celu umożliwienia im szybkiego, sprawnego oraz terminowego osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, przeprowadzeniu mobilizacji, przejścia do rejonów poprawy dyslokacji i przegrupowania na front zewnętrzny, a także osłona mostów, przepraw, węzłów komunikacyjnych, lotnisk, baz zaopatrzenia i składów BMR.

Cechą szczególną użycia wojsk OPL jest ich działanie w jednolitym systemie obrony powietrznej na zasadzie priorytetu w realizacji zadań osłony wojsk operacyjnych. Stąd miejsce, czas i sposób ich wykorzystania w systemie OPK zdeterminowane są zadaniami realizowanymi przez ogólnowojskowe związki operacyjne i taktyczne, w skład których wchodzi.

Tak więc na terytorium własnego kraju do działań bojowych w systemie OPK, do czasu wyjścia na front zewnętrzny włącza się wszystkie rozwinięte związki taktyczne, oddziały i pododdziały rakiet przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej wojsk lądowych.

Nie przewiduje się natomiast rozwijania na terenie własnego kraju jednostek radiotechnicznych wojsk OPL i stanowisk dowodzenia obroną przeciwlotniczą frontu i armii do spełniania ich zasadniczych funkcji związanych z dowodzeniem siłami i środkami OPL w walce z nieprzyjacielem powietrznym. Funkcje te spełniają bowiem odpowiednie SD wojsk OPK. Po osiągnięciu pełnej gotowości bojowej jednostki radiotechniczne i SD OPL przegrupowują się do rejonu wyjściowego w celu zorganizowania systemu OPL armii /frontu/ do operacji.

W sytuacjach szczególnych część RPW z jednostek radiotechnicznych wojsk OPL może być rozwijana czasowo na terenie kraju w celu wzmocnienia lub odtworzenia systemu rozpoznania radiolokacyjnego wojsk OPK, szczególnie w warunkach ogólnego zatrzymania ruchu wojsk.

Włączenie związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL armii /OW/ i podporządkowania centralnego /frontu/ dyslokowanych na terenie OW do systemu obrony powietrznej korpusu OPK następuje:

1/ podczas pełnienia dyżurów bojowych przez ZT /oddziały/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej w stanie stałej gotowości bojowej;

2/ po wprowadzeniu wyższych stanów gotowości bojowej.

Podczas działań w systemie OPK ZT i oddziały wojsk OPL są operacyjnie podporządkowane dowódcom korpusów OPK przez starszych dowódców na PŁSD. Oznacza to, że związki taktyczne, oddziały i pododdziały wojsk OPL osłaniają wojska operacyjne i obiekty na terenie kraju w jednolitym systemie OPK, realizują zadania taktyczne, rozwijają i przegrupowują się zgodnie z decyzjami swoich przełożonych /dowódców armii, dywizji, pułku/, natomiast działalność związaną ze zwalczaniem środków napadu powietrznego /zadania ogniowe/ realizują zgodnie z decyzjami odpowiednich dowódców wojsk OPK lub samodzielnie w myśl zasad obowiązujących w wojskach OPK i przestrzegając rygorów obowiązujące w tym systemie.

Na okres działań w systemie OPK ZT, oddziały i pododdziały wojsk OPL rozwijają się w określonych rejonach, wykonują manewr i przegrupowania osłaniając wyznaczone im wojska i obiekty zgodnie z decyzjami swoich przełożonych. Zadania bojowe i rejony rozwinięcia dla ZT, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL powinny być określone tak, aby w czasie ich realizacji na terytorium własnego kraju zapewniały nie tylko osłonę wojsk operacyjnych, ale również wzmacniały i uzupełniały działania systemu OPK, zwłaszcza podczas odpierania pierwszego i ewentualnie kolejnych zmasowanych uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela.

Współdziałanie ZT i oddziałów wojsk OPL z wojskami korpusu OPK w toku odpierania nalotów środków napadu powietrznego nieprzyjaciela /prowadzenia działań bojowych/ polega na ścisłym i konsekwentnym realizowaniu ustalonych w okresie organizacji działań oraz określonych w planach i innych dokumentach bojowych zasad i sposobów współdziałania.

Współdziałanie wojsk OPL z wojskami OPK realizuje się w sektorach odpowiedzialności pod kierownictwem starszego dowódcy na PŁSD, który dowodzi przez oficerów współdziałania wszystkimi siłami i środkami OPL rozwiniętymi w sektorze.

Realizacja współdziałania rozpoczyna się z chwilą włączenia się ZT i oddziałów, a także PD OPL ogólnowojskowych ZT do systemu OPK w czasie osiągnięcia WSGB lub pełnienia dyżuru bojowego w stanie stałej gotowości bojowej.

Jednym z głównych problemów współdziałania jest wzajemna wymiana informacji o sytuacji i stanie jednostek wojsk OPL konieczna do realizacji współdziałania w odpieraniu nalotów SNP oraz konkretyzowania /aktualizacji/ ustalonych zasad i sposobów współdziałania.

Po rozwinięciu się ZT /oddziału/ wojsk OPL w określonym planowanym terenie, osiągnięciu gotowości do prowadzenia ognia i nawiązaniu łączności z PłSD dowódca składa meldunek o miejscu rozwinięcia się pododdziałów /wg współrzędnych siatki OP-61/, stanie i możliwościach bojowych ZT /oddziału/ oraz gotowości do prowadzenia ognia. Melduje także o wszelkich zmianach mających istotny wpływ na realizację zadań ogniowych w ramach systemu OPK. Dowódca brygady i dowódcy pułków rakiet przeciwlotniczych mż w meldunku tym powinni przedstawić także liczbę sprawnych kanałów celowania i limit rakiet jaki jednostka posiada do realizacji zadań w systemie OPK.

Starszy dowódca na PłSD przez oficera współdziałania powinien informować z kolei włączający się ZT /oddział/ wojsk OPL o zmianach w sytuacji i zasadach prowadzenia walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela w sektorze odpowiedzialności, w stosunku do ujętych w planie współdziałania, podać aktualnie obowiązujące sygnały zakazu /nakazu/ i informacje o bieżących działaniach LM w strefie działań bojowych ZT /oddziału/ wojsk OPL.

Jeżeli w toku działań bojowych rozwinięcie się ZT /oddziału/ wojsk OPL w sektorze odpowiedzialności PłSD miało charakter nieplanowy /wymuszony/ wówczas w pierwszym rzędzie po nawiązaniu łączności PłSD nie czekając na osiągnięcie gotowości przez wszystkie pododdziały, dowódcy ZT /oddziałów/ powinni złożyć meldunki o rozwinięciu się i włączeniu do systemu OPK precyzując je stopniowo w miarę osiągania gotowości do prowadzenia ognia.

Z kolei starszy dowódca na PłSD kierując się planem walki korpusu OPK precyzuje dla nich zadania ogniowe zgodnie z ustaleniami planów współdziałania z uwzględnieniem aktualnej sytuacji powietrznej.

Jednostki i PD OPL, które z różnych względów nie mogą nawiązać łączności z właściwym terytorialnie PłSD, lub utraciły ją w toku działań bojowych nawiązują łączność z SD korpusu OPK w radiowej sieci współdziałania KOPK.

Jeżeli prplot OSA-AK osłania wojska dywizji w marszu w sektorze odpowiedzialności PłSD, to w meldunku podaje aktualne położenie skrajnych pododdziałów /PRWB/ i kierunek ich przesuwania się.

Z chwilą włączenia się ZT /oddziału/ wojsk OPL do systemu OPK starszy dowódca na PłSD ustala w zależności od potrzeb i sytuacji w sektorze odpowiedzialności, liczbę i stopień gotowości bojowej pododdziałów, w którym pełnić one mają dyżur bojowy.

Liczba i stopień gotowości bojowej pododdziałów wojsk OPL zależy w poważnej mierze od stopnia zagrożenia uderzeniami z powietrza, położenia jednostek w stosunku do kierunku nalotów, czasu dyspozycyjnego i czasu przechodzenia jednostek i pododdziałów wojsk OPL do najwyższego stopnia gotowości bojowej.

Równocześnie jednostki wojsk OPL włączają się do sieci radiowej powiadamiania PłSD /KOPK/, z której czerpią informację o sytuacji powietrznej. Własne środki rozpoznania włączają stosownie do nakazanego stopnia gotowości bojowej lub z własnej inicjatywy, jeżeli nie było zakazu promieniowania.

Spośród wszystkich realcji współdziałania wojsk OPL z wojskami korpusu OPK najważniejszym jest współdziałanie ZT, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL działających w systemie OPK z lotnictwem myśliwskim OPK i podporządkowanym operacyjnie lotnictwem WLF.

Wychodząc z istoty i zadań współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim w systemie OPK, a także obowiązujących zasad zwalczania SNP, siły i środki OPL wojsk lądowych działające w systemie OPK można podzielić na dwie grupy:

1/ związki taktyczne i oddziały rakiet przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu - tj. siły i środki, działalność ognio- wa których koordynowana jest przez PłSD podczas zwalczania celów powietrznych;

2/ oddziały i pododdziały artylerii przeciwlotniczej i rakiet przeciwlotniczych bliskiego zasięgu oraz broni maszynowej, która w czasie odpierania nalotów zwalczają SNP samodzielnie, zachowując tylko bezpieczeństwo działań własnego lotnictwa w strefie ich ognia.

ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu realizują współdziałanie z LM OPK w strefie współdziałania na zasadach obowiązujących wojska rakietowe OPK i określonych w "Planie współdziałania lotnictwa myśliwskiego i wojsk rakietowych korpusu OPK", z którego wyciągi otrzymują zainteresowane jednostki OPL.

Decyzję o sposobie współdziałania podejmuje starszy dowódca na PiSD podczas stawiania /konkretyzowania/ zadań bojowych dla podległych mu sił i środków. Przy każdym stawianiu zadania jednostkom rakiet przeciwlotniczych do zwalczania celów powietrznych starszy dowódca na PiSD, przez oficera współdziałania powinien także podać na jakie cele działać będzie lotnictwo myśliwskie w strefie działań bojowych ZT /oddziału/ rakiet przeciwlotniczych.

Dowódca brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych stawiając zadania ogniowe pododdziałom powiadamia je równocześnie o działaniu samolotów myśliwskich w strefie ognia zestawów rakietowych lub na podejściach do nich. Podczas samodzielnego podejmowania decyzji o zwalczaniu celów powietrznych kieruje się on zasadami obowiązującymi na wypadek decentralizacji dowodzenia w systemie OPK.

W szczególności do właściwego powzięcia decyzji przez dowódcę brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych potrzebna jest aktualna i ciągła informacja o zadaniach zwalczania celów powietrznych postawionych lotnictwu myśliwskiemu i sąsiednim jednostkom WR OPK, miejscu znajdowania się własnych myśliwców w strefie działań bojowych brygady /pułku/ i korytarzach przelotu własnego lotnictwa.

Sytuacje do podejmowania samodzielných decyzji o zwalczaniu celów powietrznych przez dowódcę brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych mogą powstać w każdym czasie - wobec tego powinna obowiązywać zasada doprowadzania informacji o działaniach LM do zainteresowanych SD brygady /pułku/ w sposób ciągły.

Potrzeba tych informacji wynika z konieczności podejmowania racjonalnych decyzji o zwalczaniu celów powietrznych z uwzględnieniem działań lotnictwa myśliwskiego, a także zapewnienia mu bezpieczeństwa w strefach ognia rakiet przeciwlotniczych.

O powziętych samodzielnie decyzjach o zwalczaniu celów powietrznych, otwarciu /przerwaniu/ ognia oraz o rezultatach działań bojowych dowódca brygady /pułku/ powinien natychmiast meldować na PiSD. Zapewnia on także PiSD aktualną informację o położeniu /ugrupowaniu/, planowanym manewrze pododdziałów, a przede wszystkim o możliwościach brygady /pułku/ w zakresie zwalczania celów powietrznych /liczba sprawnych i wolnych kanałów celowania i liczba rakiet/.

Współdziałanie oddziałów i pododdziałów artylerii przeciwlotniczej, rakiet przeciwlotniczych bliskiego zasięgu /OSA-AK/, STRZAŁA/ oraz pododdziałów wyznaczonych do zwalczania celów powietrznych z broni maszynowej sprowadza się głównie do zapewnienia

bezpieczeństwa własnemu lotnictwu w strefach ich ognia. W myśl obowiązujących dokumentów normatywnych potraktowano je jako środki bezpośredniej osłony i określono, że prowadzą one ogień do celów powietrznych bezpośrednio atakujących osłaniane wojska i obiekty /w tym także środki OPL na SO i SS/.

Do innych celów powietrznych mogą prowadzić ogień tylko wówczas, gdy nie ma ograniczeń lub zakazów przekazywanych z PISD lub PD OPL ogólnowojskowych ZT

Ocena, czy dany obiekt powietrzny jest celem powietrznym i będzie atakował osłaniane wojska w przypadku braku informacji o sytuacji powietrznej spoczywa więc na dowódcy oddziału /pododdziału/ rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/.

Oczekiwanie, aż wykryty obiekt powietrzny zaatakuje osłaniane wojska /obiekt/ czy pododdział osłaniający je i przyjęcia takiego faktu jako kryterium identyfikacji jest wysoce niebezpieczne i możliwe do przyjęcia tylko w przypadku wyczerpania wszystkich innych środków.

Takie bowiem postawienie sprawy wykluczałoby w wielu przypadkach możliwość kierowania ogniem oddziału rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/. Decyzję o zwalczaniu celów powietrznych na szczeblu pułku podejmuje się bowiem, gdy znajdują się one 20-30 km od obiektu ataku tj. w odległości, na której trudno jest stwierdzić oznaki świadczące o tym, że wykryty obiekt powietrzny będzie atakował osłaniane wojska /czy obiekty lub SS, SO/.

Z drugiej strony konieczność ostrzelenia celów na dalszej granicy strefy rażenia /ognia/ nie pozwala w większości przypadków na oczekiwanie pojawienia się oznak ataku, lub atak celu powietrznego. Powodować to mogło bądź późne otwarcie ognia i niepełne wykorzystanie możliwości bojowych pododdziałów wojsk OPL, albo nie otwarcie ognia w ogóle.

Powyższe dotyczy głównie tych środków OPL, które strzelają do celów powietrznych na kursach spotkaniowych.

Tak więc podstawą do powzięcia decyzji o prowadzeniu ognia przez oddziały artylerii i rakiet przeciwlotniczych powinna być przede wszystkim:

1/ identyfikacja obiektów powietrznych za pomocą urządzeń odgłosewo-rozpoznawczych /NRZ/ lub wzrokowo;

2/ posiadanie aktualnej informacji o znajdowaniu się własnych samolotów strefach działań bojowych oddziałów i pododdziałów OPL;

3/ brak sygnału zakazu prowadzenia ognia z PłSD lub PD OPL dywizji.

Informacje o działaniach własnego lotnictwa oddziały rakiet i artylerii przeciwlotniczej otrzymują z PłSD w sieci radiowej dowodzenia środkami OPL, do której włączają się bezpośrednio podczas działania w sektorze odpowiedzialności danego PłSD.

W sytuacji, w której zachodzi możliwość ostrzelania własnych samolotów przez naziemne środki OPL starszy dowódca na PłSD wprowadza dla oddziałów OPL lub środków OPL ogólnowojskowych ZT /przez PD OPL/ ograniczenie lub zakaz prowadzenia ognia.

Podczas działań bojowych oddziały i pododdziały często zmieniają swoje położenie przegrupowując się wraz z osłanianymi wojskami zmieniają się więc także ich możliwości zwalczania SNP, a także możliwości uzyskiwania informacji o sytuacji powietrznej. Dlatego dla zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu w strefie ognia naziemnych środków OPL, PłSD powinno posiadać informacje o rejonach rozwinięcia sił i środków OPL, a także trasach przemarszu wojsk w składzie których maszerują środki OPL mogące prowadzić ogień w ruchu.

Informacje te przekazują do PłSD dowódcy oddziałów OPL i szefowie OPL ogólnowojskowych ZT. W przypadku braku pełnych informacji można je w jakimś stopniu zastąpić informacjami o rejonach ześrodkowań i drogach lub pasach przemarszu wojsk operacyjnych uzyskiwanymi z SD korpusu OPK.

Informacje te mogą służyć starszemu dowódcy na PłSD do awizowania działania /przelotów/ własnego lotnictwa w formie przekazywania ograniczeń lub zakazów prowadzenia ognia w określonych rejonach i czasie.

Wejście własnego lotnictwa do stref ognia naziemnych środków OPL powinno więc zawsze być poprzedzone informacją w sieci dowodzenia środkami OPL z PłSD.

W czasie prowadzenia działań bojowych mogą występować poważne trudności w utrzymywaniu łączności z PłSD lub z podległymi pododdziałami. Może to mieć miejsce w szczególności podczas marszu, gdy pododdziały rakiet przeciwlotniczych /art.plot/ są rozśrodkowane wzdłuż kolumn marszowych, a zasięg łączności w tych warunkach

wydatnie się zmniejsza. Mogą więc bardzo często występować przerwy w łączności z PłSD i pododdziałami lub może jej nie być wcale. W tej sytuacji w ZT i oddziałach /pododdziałach/ wojsk OPL oraz na PD OPL dywizji brak łączności z PłSD /z przełożonym/ - powinien być zawsze traktowany jako zakaz prowadzenia ognia z wyjątkiem sytuacji, gdy wykryty obiekt powietrzny jest bezspornie rozpoznany jako środek napadu powietrznego lub atakuje osłaniany obiekt.

Współdziałanie ZT i oddziałów OPL z wojskami raketowymi OPK polega na wzajemnym uzupełnianiu swoich możliwości w walce ze środkami napadu powietrznego oraz zapewnieniu sobie wzajemnej osłony i pomocy w czasie walki z nieprzyjacielem powietrznym.

Współdziałanie to realizuje się między sąsiednimi jednostkami rakiet za pośrednictwem PłSD. Dotyczy to przede wszystkim uzgodnienia zasad zwalczania celów powietrznych w obszarze pokrywania się stref ognia zestawów raketowych, a w szczególności w sektorze /pasie/ odpowiedzialności sąsiada. W warunkach scentralizowanego dowodzenia na szczeblu PłSD współdziałaniem w tym zakresie kieruje starszy dowódca na PłSD.

Przy zdecentralizowanym dowodzeniu, PłSD zapewnia obieg informacji o powziętych przez sąsiada decyzjach ogniowych.

Niezmiernie istotną sprawą jest także uzgodnienie ugrupowania pododdziałów i środków rozpoznania radiolokacyjnego szczególnie przy nieplanowanym rozwinięciu pododdziałów /np. dla odparcia zamazanego nalotu/ lub podczas manewru sił i środków po odparciu nalotu.

Chodzi tu przede wszystkim o uniknięcie wzajemnych zakłóceń pracy środków radiolokacyjnych.

Współdziałanie ZT i oddziałów OPL z wojskami radiotechnicznymi i środkami walki radioelektronicznej realizuje się głównie przez skoordynowanie z nimi ugrupowań bojowych w celu uniknięcia zakłóceń pracy środków radioelektronicznych.

Z A K O Ń C Z E N I E

Powyższe opracowanie stanowi próbę uogólnienia dotychczasowych badań i doświadczeń z ćwiczeń w zakresie współdziałania wojsk OPL z innymi rodzajami wojsk podczas walki ze SNP.

Złożoność problematyki współdziałania i ograniczone możliwości warsztatu badawczego nie pozwoliły autorom w sposób wyczerpujący rozwinąć i przedstawić w formie dowodowej wszystkich zagadnień z zakresu tematu opracowania teoretycznego.

Zamiarem autorów było zaprezentowanie materiału w formie propozycji planowania i organizowania współdziałania w warunkach istniejącej struktury dowodzenia systemu OPL i różnego organizacyjnego podporządkowania współdziałających ZT /oddziałów, pododdziałów/ wojsk OPL.

Postępujący w szybkim tempie rozwój techniki bojowej nieprzyjaciela powodować będzie dalsze doskonalenie środków walki i środków dowodzenia. Zmieniać się będą również formy prowadzenia działań bojowych. Równolegle doskonalona będzie taktyka działania przeciwnika, w tym również formy przeciwdziałania OPL.

Wszystko to powoduje, że warunki, w jakim wojska OPL będą prowadzić walkę ze SNP, ulegają ciągłej zmianie.

Doceniając dialektyczną zasadę rozwoju, świadomie ograniczono zasięg badań do warunków współczesnych. Uczyniono to dlatego, że problem współdziałania wojsk OPL z innymi rodzajami wojsk podczas walki ze SNP wymaga weryfikacji dotychczasowych rozwiązań, tzn. przy tym stanie i poziomie sprzętu bojowego i środków dowodzenia, jakie funkcjonują obecnie i jakie będą wprowadzane w najbliższej perspektywie.

Obok trudności obiektywnych, które napotkano podczas opracowania powyższego materiału, nie ustrzeżono się potknięć, a być może i błędów powodowanych ograniczeniem swobodnego poruszania się w sferze różnych dziedzin wiedzy specjalistycznej oraz taktyki i sztuki operacyjnej.

Dlatego też w dalszym opracowaniu tego złożonego problemu należy wrócić do badań podstawowych zagadnień, które w powyższym opracowaniu nie znalazły pełniejszego rozwiązania.

Autorzy zdają sobie sprawę, że prezentowany materiał może być jedynie przyczynkiem do dalszej pracy badawczej na problemem planowania i organizowania współdziałania wojsk OPL w walce ze SNP.

B I B L I O G R A F I A

1. Biuletyn informacyjny nr 1/139/. Warszawa MON 1982.
2. Instrukcja organizacji współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem frontowym w Zjednoczonych Siłach Zbrojnych państw uczestników Układu Warszawskiego. Warszawa MON 1978.
Sygn. Lotn. 1836/78.
3. Regulamin sztabów /tymczasowy/. Warszawa MON 1983.
Sygn. Szt.Gen. 1108/83.
4. Obrona przeciwlotnicza wojsk na szczeblach taktycznych. Podręcznik. Warszawa ASG WP 1982.
Sygn. ASG WP wewn. 3689/82.
5. Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL cz. I /dywizja, pułk/. Warszawa MON 1985.
Sygn. Szkol. 636/85.
6. Regulamin walki wojsk obrony przeciwlotniczej. Brygada, pułk, batalion /tymczasowy/. Warszawa ASG WP 1982.
Sygn. ASG WP wewn. 3712/82.
7. Współdziałanie raketowej artylerii przeciwlotniczej średniego zasięgu z lotnictwem myśliwskim w systemie OPL wojsk operacyjnych. Warszawa ASG WP 1976.
Sygn. Wojska OPL 107/74.
8. Współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim. Opracowanie teoretyczne. Warszawa ASG WP 1985.
Sygn. ASG WP wewn. 3906/85.
9. Zasady OPL wojsk. Podręcznik. Warszawa MON 1978.
Sygn. Wojska OPL 139/78.

ORGANIZACJA WSPÓLDZIAŁANIA

FAZY DOWODZENIA

PRZYGOTOWANIE WALKI

PROWADZENIE WALKI

Analiza zadania

Ocena sytuacji

Precyzowanie decyzji

Rekonesans

Postawienie zadań bojowych

Wydanie wytycznych do współdziałania

Wydanie wytycznych do zabezp. bojow.

Kontrola i pomoc

Inne

Realizacja zadań bojowych

Przedsięwzięcia przygotowane

Rozwiązanie głównych problemów współdziałania

Praca z podwładnymi *)
* w terenie;
* na PTSDH: OPL/PTSDL: OPL
armii, PTPD OPL/PPD OPL/
dywizji/pułku/."Przeprawa -
dzienie"
Współdziałania, ug pny-
istych varian-
tów uderzeń
SNP, na PTSD,
PD/PTPD/OPL.Śledzenie sposobu realizacji współdziałania.
Ocena skuteczności działań zespołowych.
Podjęcie zmian w zakresie zmian współdziałania.
Organizow. współdziałania w toku walki.

Praca koncepcyjna nad problemami współdziałania

Specyficzn. sposobów współpracy i zabezpieczenia

Przekazanie podwładnym wytycznych do współdziałania

Ćwiczenie współdziałania

Realizacja współdziałania

ETAPY ORGANIZACJI WSPÓLDZIAŁANIA

*) Należy uwzględnić specyfikę poszczególnych szczebli dowodzenia.

PODZIAŁ WSPÓŁDZIAŁANIA /rodzaje/

